

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Tomáš Lenoč

Zahraniční politika Miloše Zemana v období jeho prezidentského mandátu

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D.

V Olomouci 2024

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Zahraniční politika Miloše Zemana v období prezidentského mandátu vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a pramenů

Rád bych poděkoval doc. Mgr. Pavlovi Šaradínovi, Ph.D. za vedení a odborné rady při vedení bakalářské práce

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Teoretická část	9
2.1	Parlamentní republika.....	9
2.2	Parlament (Legislativní moc).....	10
2.3	Exekutivní moc	11
2.4	Prezident ČR.....	11
2.5	Vláda ČR	14
2.6	Shrnutí.....	14
3	Analytická část	16
3.1	Konflikt na Ukrajině (případ anexe Krymu)	16
3.2	Výbuch ve Vrběticích.....	22
3.3	Green Deal	26
3.4	Přesun české ambasády v Izraeli.....	27
4	Závěr	32
	Seznam literatury.....	37
	Abstrakt	47
	Abstract	48

1 Úvod

Miloš Zeman je prvním přímo zvoleným prezidentem České republiky, byl zvolen v roce 2013. V roce 2018 se mu podařilo obhájit prezidentský mandát v historicky druhé přímé volbě. Prezidentem byl do roku 2023 kdy mu skončilo jeho druhé prezidentské období. Jako historicky první prezident zvolený přímou volbou disponoval větší legitimitou než jeho předchůdci. Zároveň Miloše Zemana v období jeho prezidentského mandátu provázela, některá jeho kontroverzní vyjádření a kroky. Určité kroky a vyjádření způsobily silně negativní reakce ze strany českých i zahraničních politiků. Takové situace činily českou zahraniční politiku nejednotnou a nejasnou.

Bakalářská práce se bude primárně zaměřovat na to jakým způsobem vykonával zahraniční politiku Miloš Zeman. V parlamentních režimech primárně určuje zahraničněpolitické pozice vláda a prezident by se měl pohybovat ve vymezených mantinelech. Pro moji práci bude klíčové určit, jestli se vůbec prezident odchyloval od vytyčené vládní politiky a případně do jaké míry a v jakých momentech. Za tímto účelem provedu analýzu vybraných vyjádření, která vyvolávala negativní reakce jak ze strany vlády České republiky, tak i z mezinárodní scény. Následně provedu analýzu vybraných výroků prezidenta Zemana, přičemž důraz bude kladen na srovnání zahraničně politické pozice prezidenta a vlády, reakce mezinárodního společenství a potenciální poškození české zahraničně politické pozice.

Výzkumné otázky zní:

- 1) Respektoval Miloš Zeman jako prezident svými výroky zahraničněpolitickou pozici vlády?
- 2) Jaké byly reakce mezinárodního společenství na vybrané výroky Miloše Zemana?

Od vzniku České republiky 1.1 1993 do roku 2013 byla volba prezidenta nepřímá. Od roku 2013 již byl prezident České republiky volen přímo. Prezident České republiky má poměrně silné postavení, které není v jiných evropských zemích až tak časté. Na českého prezidenta je nahlíženo skoro jako na monarchu. K monarchistickému náhledu na prezidenta

přispívá také symbolika Pražského hradu (historické sídlo českých panovníků a králů, které se tyčí nad Prahou), který je sídlem českého prezidenta. Dalším silným odkazem je morální autorita historicky prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka. Zajímavým faktem je navíc, že úřad prezidenta se zachoval i v komunistické éře, kdy spousta států východního bloku přejala sovětský kolektivní model hlavy státu. Silná pozice hlavy státu jakožto morální autority přetrvává dodnes a prezidenti z odkazu T.G. Masaryka při výkonu mandátu nadále čerpají (Brunclík, Kubát, 2017). Po změně způsobu volby prezidenta byla společnost ještě více vnímána legitimita hlavy státu. Volba prezidenta probíhá dvoukolovým volebním systémem s uzavřeným druhým kolem. Zároveň prezident ve volbách získá mnohem více hlasů než jakákoliv vládní většina, což posiluje legitimitu jeho úřadu.

Téma jsem si vybral, jelikož s koncem mandátu prvního přímo zvoleného prezidenta se nabízí prostor pro vypracování analýzy výkonu prezidentského mandátu. Zároveň Miloš Zeman jakožto první přímo zvolený prezident, byl v jedinečné situaci, kdy mohl využít posílení legitimity úřadu díky přímé volbě a nastavit novou dynamiku v českém systému vládnutí. Zahraniční politiku standardně v parlamentním režimu vykonává vláda. Přímá volba prezidenta mohla způsobit nárůst důležitosti prezidenta v českém režimu vládnutí. Prezident se díky přímé volbě stal z hlediska legitimity nejsilnějším politickým hráčem, díky čemuž se mohl více odchýlovat od vládní pozice.

Pro analýzu výroků jsem zvolil výroky, které byly použity při oficiálních projevech a rozhovorech prezidenta České republiky. Jedná se o výroky týkající se čtyř oblastí, jde o anexi Krymu Ruskou federací, výbuch muničního skladu ve Vrbětčích, Green Deal a snahu Miloše Zemana o přesun českého velvyslanectví z Tel Avivu do Jeruzaléma. Tyto výroky jsem si pro svou analýzu vybral, jelikož mají některé společné jmenovatele:

1. Miloš Zeman se ve zmíněných výrocích dostává do konfrontace s vládou.
2. Vybrané výroky Miloše Zemana jsou silně medializovány.
3. Vybrané výroky Miloše Zemana vyvolávají reakci zahraničních aktérů.
4. Každý z výroků Miloše Zemana reagoval na aktuální zahraničněpolitickou situaci

Kritéria 1-4 splňuje mnohem větší počet výroků, než které jsou analyzovány. Z důvodu omezeného rozsahu bakalářské práce budu zkoumat pouze čtyři výše zmíněné výroky. Dle

mého názoru reflektují odlišné dimenze zahraniční politiky (Vrbětice – vnitrostátní/zahraníční politika, Krym – zahraniční politika Rusko a Ukrajina, Green Deal – zahraniční politika EU a Přesun ambasády – zahraniční politika Blízký východ).

Pro teoretickou část budu čerpat z knihy Michala Kořana (2016) Aktéři a tvorba české zahraniční politiky. Tato kniha se zabývá aktéry zahraniční politiky v České republice z různých pohledů. Dále v teoretické části budu využívat knihu od Michala Kořana a Martina Hrabálka (2007) Česká zahraniční politika: aktéři, struktura, proces, která představuje strukturu zahraničněpolitického procesu jednotlivých aktérů a je předchůdcem knihy Aktéři a tvorba české zahraniční politiky. Kniha se věnuje struktuře a procesu a tvorbě zahraniční politiky z pohledu jednotlivých aktérů (prezident, vláda, parlament a regionální aktéři). V samotné analýze budu vnímat Českou republiku jako parlamentní režim, jelikož takové je Ústavní uspořádání České republiky. V analytické části budu z části vycházet z knihy Michala Kořana (2016) Aktéři a tvorba zahraniční politiky, kde budu čerpat primárně z kapitoly od Víta Borčanyho. Tato kapitola se věnuje postavení prezidenta v politickém systému České republiky, procesu tvorby zahraniční politiky a provádí dvě případové studie analyzující roli prezidenta při utváření zahraniční politiky a ovlivňování zahraničněpolitické pozice vlády. Dále budu využívat analýzy Ústavu mezinárodních vztahů v Praze, které od roku 2007 každoročně mapují českou zahraniční politiku. Dále budu využívat zdroje z Asociace pro mezinárodní otázky, novinové články a komentáře politických komentátorů.

V teoretické části budu popisovat pravomoci prezidenta České republiky v zahraniční politice podle Ústavy České republiky. Zároveň zde nastíním popis pravomocí vlády České republiky a Parlamentu České republiky podle Ústavy. Důraz bude kladen na schopnost prezidenta ovlivnit zahraniční politiku. Zároveň bude kladena vyšší pozornost na nárůst legitimacy prezidenta po zavedení přímé volby.

V analytické části proběhne analýza výroků Miloše Zemana, k již výše zmíněným událostem. Proběhne nastínění problému a dále, jak se tyto výroky odkláněly od oficiálního stanoviska vlády České republiky a jaké reakce tyto výroky vyvolaly na mezinárodní scéně. Analytická část bude členěna do čtyř podkapitol podle zkoumaných výroků: anexe Krymu, výbuch ve Vrbětících, Green Deal a přesun české ambasády z Tel Avivu do Jeruzaléma. Kromě vyjádření prezidenta bude v analytické části mapován postoj vládních i opozičních politiků. Dále budu sledovat reakce ze zahraničí.

2 Teoretická část

Česká republika je parlamentní republikou. Cílem mé práce je analyzovat vybrané výroky Miloše Zemana v období jeho prezidentského mandátu a zjistit, jak se odchyloval od zahraniční politiky vlády České republiky a jaké byly reakce mezinárodního společenství. Pro tyto účely je důležité si definovat jak a kdo v České republice by měl tvořit zahraniční politiku.

2.1 Parlamentní republika

„Proces tvorby zahraniční politiky se odehrává v relativně stabilním ústavněprávním a institucionálně-organizačním rámci, přičemž tvorba samotná pak odpovídá podobě aktuálních vztahů mezi jednotlivými aktéry, rozdělení politických sil mezi relevantními politickými stranami a politickými aktéry a v neposlední řadě individuálnímu sebepojetí zahraničněpolitické ideologii jednotlivých aktérů.“ (Kořan, 2007, s. 13) Podle Michala Kořana (2007) jsou zde dvě roviny. První, statická a formální (rámec daný ústavou ČR a legislativní rámeč), tvoří strukturu tvorby zahraniční politiky. Druhá rovina je dynamická a praktická (aktuální rozložení politických sil, aktuální vztahy mezi jednotlivými aktéry), díky kterým se utváří proces tvorby zahraniční politiky. *„Legislativní rámeč tvorby české zahraniční politiky představuje soubor právních norem, ve kterém se proces tvorby i realizace zahraniční politiky odehrává a je jim regulován. Tento soubor norem je zformován především pro řízení organizačních struktur, které jsou státem vytvořeny proto, aby vykonávaly zahraniční politiku.“* (Müller, 2007, s. 23)

V české zahraniční politice je primární exekutivní moc, která většinou není realizována právními předpisy, ale je spíše prováděna exekutivními rozhodnutími a opatřeními. I přes tuto skutečnost však legislativní moc vytváří základní právní rámeč pro tvorbu české zahraniční politiky. Právní rámeč je tvořen souborem právních norem, který se dá rozdělit na tři úrovně: ústavní, legislativní (zákonné) a sublegislativní (podzákonné) (Kořan 2013). Základním a také nejdůležitějším právním předpisem pro tvorbu zahraniční politiky České republiky je Ústava České republiky, která upravuje základní vztahy a pravomoci mezi jednotlivými státními aktéry (prezident, vláda, parlament). Na zákonné úrovni jsou legislativní mocí vytvářeny zákony pro provádění zahraniční politiky různými aktéry. Zároveň se většinou tyto úpravy zabývají konkrétními institucemi nebo problémy. Jako jeden příklad je možno uvést takzvaný kompetenční zákon, který upravuje pravomoci ministerstev. *„Ministerstvo zahraničních věcí*

zabezpečuje vztahy České republiky k ostatním státům, mezinárodním organizacím a integračním seskupením, koordinuje aktivity vyplývající z dvoustranné a mnohostranné spolupráce, s výjimkou věcí náležejících do působnosti Ministerstva spravedlnosti.“ (Zákon č.2/1969 Sb. O zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, §6 ods. 2) Na úrovni podzákoné je upravováno vnitřní fungování některých českých institucí, které mají význam pro českou zahraniční politiku. Například jde o jednací řád vlády, Poslanecké sněmovny a Senátu dále to mohou být normy, které upravují organizaci a interní činnosti některých ministerstev (Müller, 2007).

Dále vymezím pravomoci jednotlivých aktérů zahraniční politiky České republiky. Ústava stanovuje zahraničněpolitické pravomoci jednotlivých aktérů.

2.2 Parlament (Legislativní moc)

Jak jsem již výše zmínil, zahraniční politika je v České republice primárně vykonávána exekutivou (specificky vláda, jak rozeberu dále v textu). Zároveň však Česká republika je parlamentní demokracií a parlament má důležitou roli ve všech oblastech politiky. Parlament má primárně pravomoci v oblasti tvorby právního rámce pro českou zahraniční politiku (Kořan, 2013).

Mezi pravomoci, kterými může parlament ovlivňovat zahraniční politiku, jsou za prvé schvalování mezinárodních smluv a zároveň parlament schvaluje zahraničněpolitickou koncepci kterou předkládá vláda (Janebová, 2016). Další pravomoci jsou rozhodování o vyhlášení válečného stavu, dále rozhodování o plnění mezinárodních závazků, o společné obraně v případě napadení a o participaci České republiky v obranných systémech mezinárodní organizace, kde je Česká republika členskou zemí. Souhlas parlamentu je také nezbytný k vyslání ozbrojených sil mimo území České republiky, dále také je potřeba k pobytu ozbrojených sil cizích států na českém území, pokud tedy není toto rozhodnutí vyhrazeno vládě. U těchto otázek zahraniční politiky je oproti běžnému legislativnímu procesu posíleno postavení Senátu, který je díky tomu rovnocenný Poslanecké sněmovně a nemůže se stát, že by byl přehlasován. U schválení takových rozhodnutí je potřeba souhlas obou komor parlamentu. (Prášilová, 2008).

Poslanecká sněmovna i Senát sestavují výbory, které se zabývají otázkami ohledně zahraniční politiky. „V případě Poslanecké sněmovny jde zejména o Zahraniční výbor, Výbor

pro evropské záležitosti, Výbor pro bezpečnost a Výbor pro Obranu. V Senátu se zahraniční politikou potenciálně souvisí zejména činnost Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost a Výboru pro záležitosti Evropské unie.“ (Janebová, 2016, s. 275)

2.3 Exekutivní moc

Česká republika je země s dvouhlavou exekutivou. Ta je reprezentována hlavou státu (prezidentem) a hlavou vlády (premiér). Zdvojená exekutivní složka státní moci je jedním ze základních prvků parlamentních republiky. Většina evropských ústav nemá úplně přesně vymezené vzájemné vztahy mezi předsedou vlády a hlavou státu, Absence takového přesného vymezení je pro ústavy poměrně běžný jev. Výkon politiky se pak spíše odvíjí od obecně přijímaných ústavních zvyklostí, než přesného výčtu detailně definovaných pravomocí v právním předpisu (Kolář, 2016). V následující podkapitole nastíním pravomoci prezidenta a vlády České republiky.

2.4 Prezident ČR

Ústava České republiky pojednává o pravomocích prezidenta ve člancích 54 až 66. Zahraniční politice se věnuje primárně článek 63.

Níže uvedený výčet pravomocí ze článku 63 specifikuje pravomoci prezidenta při výkonu zahraniční politiky.

„(1) Prezident republiky dále

a) zastupuje stát navenek,

b) sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy; sjednávání mezinárodních smluv může přenést na vládu nebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy,

c) je vrchním velitelem ozbrojených sil,

d) přijímá vedoucí zastupitelských misí,

e) pověřuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí,

f) vyhlašuje volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu,

g) jmenuje a povyšuje generály,

h) propůjčuje a uděluje státní vyznamenání, nezmocní-li k tomu jiný orgán,

i) jmenuje soudce,

j) nařizuje, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo,

k) má právo udělovat amnestii.

(2) Prezidentovi republiky přísluší vykonávat i pravomoci, které nejsou výslovně v ústavním zákoně uvedeny, stanoví-li tak zákon.

(3) Rozhodnutí prezidenta republiky vydané podle odstavců 1 a 2 vyžaduje ke své platnosti spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády.

(4) Za rozhodnutí prezidenta republiky, které vyžaduje spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády, odpovídá vláda.“ (Ústava České republiky. Čl. 63.)

„Realizace prezidentských pravomocí vymezených v článku 63 Ústavy vyžaduje kontrasignaci, jíž vláda přebírá politickou odpovědnost za přijatá rozhodnutí“. (Šimíček, 2008 193) Kontrasignovat může předseda vlády anebo člen vlády, který dostane pověření od premiéra. Politická odpovědnost, ale zůstává vládě jako celku a ne premiérovi nebo jím pověřeným členem vlády, který kontrasignoval rozhodnutí hlavy státu. Prezident zastupuje stát navenek, reprezentuje jej v právních vztazích mezi státy, díky čemu se všechny právně závazné úkony považují jako úkony státu (Pavliček, 2015). Při reprezentaci má značnou autonomii, ale zároveň by měl vykonávat tuto pravomoc v souladu s kontinuálním charakterem zahraniční politiky (Borčany, 2016). U kontrasignovaných pravomocí by se měl prezident spíše řídit dle souladu s vládní politikou, která je za zahraniční agendu na rozdíl od prezidenta odpovědná. Tudíž prezident nemá legitimitu nositele vlastní politiky a neměl by být hlavním činitelem zahraniční politiky. Zároveň je ale prezident politickým činitelem a může mít odlišné politické názory než vláda a měl by mít možnost se k nim vyjadřovat, ale neměl by jimi měnit směřování státu (Šimíček, 2008). Tento text byl napsán v roce 2008, kdy ještě prezident byl volen na společné schůzi obou parlamentních komor. V současné době je prezident volen občany v přímé volbě, což mu dodává značnou legitimitu.

Historicky prezidenti pravomoc o sjednávání smluv prakticky nevyužívali a pověřovali tímto úkonem vládu nebo ministerstvo zahraničí. V praxi to znamenalo že se prezident zúčastnil ratifikace smlouvy a vyjednávání zůstalo vládě nebo ministerstvu. Tudíž jeho role se zdá být spíše formální, ale i přes přenos pravomocí na vládu, tak se dá tato pravomoc

považovat za jednu z nejvýznamnějších. Prezident je díky pravomocem vyjednávat a ratifikovat mezinárodní smlouvy hlavním nositelem české zahraniční suverenity (Müller, 2007). Teoreticky tedy prezident může jakoukoliv smlouvu vyjednávat sám od začátku až do konce, pokud k tomu získá patřičný spolupodpis premiéra (Koudelka, 2011). Například Miloš Zeman v roce 2015 vyvinul iniciativu ohledně kauzy odebrání dětí české rodině v Norsku tamními úřady, kdy se ujal sjednávání dvou mezinárodních smluv mezi Českou republikou a Norskem ohledně vydání odebraných dětí do České republiky (Borčany, 2016).

Ústava ČR je také v některých ohledech neurčitá, jelikož nspecifikuje, jestli prezident musí ratifikovat každou smlouvu, kterou mu vláda předloží, v jaké lhůtě a zda si může klást podmínky pro její podpis (Kořan, 2013). Existují však jisté okolnosti, kdy je odmítnutí ratifikace legitimní. Jedná se o případy, kdy bylo sjednání smlouvy na vládu přeneseno předchůdcem aktuálního prezidenta, nebo také pokud vláda jedná bez pověření prezidenta (Koudelka, 2011). Ústava také nspecifikuje přímo, jestli prezident musí jmenovat velvyslance, kterého mu vláda navrhne, nebo není také specifikováno, zdali diplomatické styky s druhou zemí formálně navazuje prezident nebo vláda. Tím může dojít k situaci, kdy vláda naváže diplomatické styky s druhou zemí a prezident odmítne jmenovat velvyslance v dané zemi. Prezident České republiky se i díky ústavě může chovat autonomně, kdy ze své pozice není ničemu ani nikomu přímo odpovědný (Kořan, 2013).

Miloš Zeman od počátku svého mandátu zastával názor, že jeho zvolení přímou volbou mu dodává vyšší legitimitu než jeho předchůdcům. Dále také po svém nástupu do funkce uváděl, že Ústavu měnit nemůže, ale zato ústavní zvyklosti může. Zeman k tomu doplnil, že podle něho je pojem ústavní zvyklosti neadekvátní, protože pokud by ústavní zvyklosti existovaly, tak by musely být určitým způsobem definovány v ústavě. (Právo, Ovčáček, 2013). Podle Borčanyho (2016), který tvrdí že prezident není pouze „pokladač věnců“. Tak i po zavedení přímé volby má prezident vyšší legitimitu, zároveň ale nemůžeme hovořit o České republice jako o poloprezidentském režimu. Prezident má sice poměrně silné postavení, ale to spočívá ve zdrojích ležících mimo legislativní rámec, přesně v historicky nabyté autoritě a vysoké společenské legitimitě. Zároveň tvrdí, že prezidentské pravomoci nejsou bezvýznamné a že v realitě záleží na tom, jak se prezident dokáže prosadit vůči vládě a také jak se mu podaří naplnit obecně formulované kompetence vlastním politickým obsahem. „*Prezidentův vliv leží*

vedle významných pravomocí právě v neformální politické rovině tvorby zahraniční politiky skrze nastolování agendy, vyjadřování se k aktuálním událostem a významné roli formulaci obecného ideového rámce české zahraniční politiky.“ (Borčany, 2016, s. 55)

2.5 Vláda ČR

Dle Ústavy České republiky (článek 67) je vláda vrcholným orgánem výkonné moci, tudíž je odpovědná za provádění celkové politiky státu včetně té zahraniční. *„Vláda je kolektivním orgánem, v jehož rámci jsou jednotlivé politiky vykonávány skrze ministerstva, jejichž zřízení upravuje čl. 79 Ústavy.“* (Pavlíková, 2016, s. 113) Zároveň ale vláda určuje agendu pro ministerstva, která poté plní dané otázky, koncepce a úkoly a finální materiály jsou poté předávány vládě která je pak projedná. Vláda rozhoduje při zasedání vlády, které se koná přibližně jednou za týden. Aby byl kabinet usnášeníschopný, musí se na jeho zasedání účastnit více než polovina všech členů vlády. Pro přijetí usnesení je potřeba většina všech členů vlády. Ministři jednotlivých resortů mají možnost ovlivnit výsledné usnesení, tudíž podoba závisí na počtu vládních stran a ideologické shodě ve vztahu k výkonu zahraniční politiky. Při vládním hlasování má hlas premiéra stejnou váhu jako hlasy ostatních členů vlády. Vláda projednává a schvaluje zahraniční cesty premiéra, prezidenta i ministra zahraničí.

Vláda také může bez souhlasu parlamentu povolit vyslání vojáků do zahraničí po dobu kratší, než je 60 dní. Dále také bez souhlasu parlamentu může vláda rozhodovat o množství finančních prostředků, které Česká republika použije na zapojení do mezinárodních organizací a civilních misí EU (Pavlíková, 2016).

Konkrétní možnosti ovlivnění české zahraniční politiky, které provádí vláda České republiky jsou, že vláda má možnost upravit jednacích řád a nastavovat rámcová pravidla pro proces tvorby zahraniční politiky. Dále díky své výkonné roli ovlivňuje povahu zahraniční politiky a provádí její výkon. Zároveň prostřednictvím určité diplomacie premiéra a dalších členů vlády je přímo zasahováno do utváření zahraniční politiky. Podle Pavlíkové (2016) je výkon České zahraniční politiky do určité míry určen silou vlády a jejím složením koalice, kdy její možnost aktivně jednat je ovlivněno jejím politickým nastavením.

2.6 Shrnutí

Z výše zmíněného teoretického diskurzu vyplývá, že dominantní složkou při výkonu zahraniční politiky je vláda v čele s premiérem. Prezident jakožto druhá hlava exekutivy by měl jednat

v souladu s vládní politikou. Taková je běžná praxe v parlamentních režimech vládnutí. Se zavedením přímé volby prezidenta narůstá legitimita hlavy státu. V kombinaci se specifickým postavením prezidenta v České republice se může stát poměrně silným aktérem zahraniční politiky. V mé analýze budu zkoumat, zdali se přímo prvně zvolený prezident Miloš Zeman zásadně odkláněl od zahraničněpolitické pozice vlády ČR. Kromě zavedení přímé volby může být dalším předpokladem existence menšinové vlády. Nejednotnost zahraniční politiky prezidenta a vlády může mít negativní efekt na vnímání České republiky mezinárodním společenstvím.

3 Analytická část

3.1 Konflikt na Ukrajině (případ anexe Krymu)

Ještě před ruskou anexí Krymu v říjnu 2013 tehdy čerstvě zvolený prezident Miloš Zeman navštívil Ukrajinu na pozvání tehdejšího prezidenta Janukovyče (Najšlová, 2014). Na Ukrajině spolu prezidenti jednali o situaci ohledně vězněné bývalé premiérky Julie Tymošenkové, o které požadovali Miloš Zeman společně s německým prezidentem Gauckem již v červnu 2013, aby vzhledem k jejímu stavu byla převezena na léčbu do Německa a tím pádem propuštěna. Tímto krokem si členské státy Evropské unie podmiňovaly budoucí podpis asociační dohody a také sbližování s Kyjevem (Borčany, 2016). V listopadu 2013 krátce před summitem Východního partnerství ve Vilniusu se prezident Janukovyč rozhodl pro nepodepsání asociační smlouvy. Den po rozhodnutí nastal na Ukrajině takzvaný Euromajdan, který probíhal od listopadu 2013 do února 2014. Jednalo se o masové demonstrace, které vedly dokonce až ke svržení prezidenta Janukovyče, který nakonec utekl z Ukrajiny do Ruska.

Krátce po konci Olympijských her v Soči v roce 2014 na přelomu února a března došlo k obsazení Krymu neoznačenými ozbrojenými jednotkami. Již od počátku se pozorovatelé shodli na tom, že to byla ruská intervence. Skrze následný vývoj se k této intervenci přihlásil prezident Putin až po roční odmlce. Prezident Zeman zpočátku podporoval Ukrajinu, ale postupem času svá protiruská stanoviska zmírňoval a pomalu začínal zpochybňovat kroky Západu. Zprvu tvrdil, jak Rusko chladnokrevně využilo situace, a také zmínil paralelu mezi obsazením Krymu a obsazením Československa v roce 1968 (Borčany, 2016). V dubnu 2014 na konferenci Česko očima Evropy, Evropa očima Česka řekl: *„Chtěl bych s jistou dávkou politického cynismu říci, že Krym je ztracen a že konec konců nikdy nepatřil Ukrajině, kromě doby, kdy jeho poněkud podivný vůdce Nikita Chruščov, tedy vůdce Sovětského svazu, věnoval Krym Ukrajině jako dar.“* (Youtube, 2014, 9:40-10:12) K tomu ve svém projevu doplnil, že velkým rizikem by mohla být invaze na Východní Ukrajinu, která by mohla vyvolat řetězovou reakci a následné obsazování dalších částí Ukrajiny, a dokonce i Moldávie.

Podobné prohlášení použil již pár dnů předtím v rozhovoru pro ČTK. Vláda České republiky, ale nepostupovala jednotně. Například tehdejší ministři Babiš a Mládek spíše zpochybňovali smysluplnost a také účinnost sankcí proti Rusku. V menší míře se k nim přidával také premiér Bohuslav Sobotka, podle kterého stupňování sankcí situaci neřeší.

Naopak ministři z KDU-ČSL a ministr zahraniční Lubomír Zaorálek z ČSSD byli pro zavedení sankcí vůči Ruské federaci. Miloš Zeman byl v tomto případě proti ruským sankcím, a dokonce byl pro jejich zrušení. (Dostál, Eberle, 2015)

Další spor mezi vládou a prezidentem se týkal dostavby jaderné elektrárny v Temelíně, o kterou se hlásila ruská firma Rosatom. Proti dostavbě ruskou společností byli ministři Jiří Dienstbier z ČSSD a ministr Martin Stropnický z ANO. Naproti tomu prezident Zeman podpořil, aby se Rosatom přidal do soutěže. Premiér Sobotka byl ve svém názoru blíže k prezidentovi, ale tvrdil, že by zásah do soutěže byl složitý, jelikož firma ČEZ není státem ovládána (Najšlová 2015). Česká republika je sice majoritním vlastníkem firmy ČEZ, nicméně se jedná o firmu, která je obchodovatelná na burze a zásahy ze strany státu by mohly vyústit v žalobu podanou minoritními vlastníky. Miloš Zeman se v květnu 2014 nezúčastnil oslav konce druhé světové války na ruské ambasádě jako reakci na ruské angažmá na Ukrajině a také o několik dní později neuznal referendum o samostatnosti které probíhalo v Luhanské a Doněcké oblasti (Borčany, 2016). Na druhou stranu se prezident Zeman vymezil proti tomu, že ukrajinská vláda nazývá ruskojazyčné obyvatelstvo na východě Ukrajiny za teroristy. Miloš Zeman tyto lidi označil za nespokojené občany, proti nimž je vedena válka ukrajinskou armádou (ČTK, 2014a).

Na začátku června 2014 Miloš Zeman pozval nového ukrajinského prezidenta Petra Porošenka do Prahy. Současně zmínil, že by ocenil, kdyby Porošenko zahájil rozhovory o osudu východní Ukrajiny s nejbohatším Ukrajincem Rinatem Achmetovem, který vlastní velké množství firem na východě Ukrajiny (ČTK, 2014b). V létě 2014 prezident Zeman praktikoval ambivalentní postup. Například začal zmírňovat svoji předcházející rétoriku ohledně Ruské federace, ale zároveň kritizoval Rusko při jednání se Západem. Miloš Zeman také odmítal politickou izolaci Ruska a sankce uvalené na něj. Dokonce byl pro posílení ekonomické spolupráce a více ruských investic v České republice. Zároveň kritizoval členské státy Evropské unie za jejich nejednotnou zahraniční politiku (Borčany, 2016).

V červenci 2014 došlo na východní Ukrajině k sestřelení civilního letadla malajsijských aerolinií. Miloš Zeman se k tomuto konfliktu vyjádřil, že fakta ukazovala více na proruské separatisty, zároveň ale odmítl další sankce směřované na Rusko (Kopecký, 2014). Na konci srpna prezident Zeman připustil, že pokud by se prokázalo že ruští vojáci aktivně bojují na východě Ukrajiny, tak by se mohly zvýšit sankce vůči Rusku. Naopak předseda vlády České

republiky Bohuslav Sobotka by se spíše vydal diplomatickou cestou (ČT24, 2014a). Na summitu NATO ve Walesu Miloš Zeman prohlásil, že na východní Ukrajině probíhá takzvaná hybridní válka a uznal, že Ukrajina je terčem ruské agrese (Hošek, 2014). Následující den tento konflikt označil za občanskou válku a že se jí účastní nanejvýše pár stovek ruských dobrovolníků, ale ne regulérní armáda. Tyto informace údajně čerpal od Sergeje Lavrova, který je ruským ministrem zahraničí. Vyjádření Miloše Zemana vyvolalo vlnu kritiky (Borčany, 2016).

V září 2014 se Miloš Zeman účastnil konference Dialog civilizací na řeckém Rhodosu, pořádanou Putinovým spojencem a ruským oligarchou Vladimírem Jakuninem. Jakunin také byl na seznamu osob, na které byly namířeny sankce ze strany USA proti Rusku. Miloš Zeman ve svém projevu kritizoval protiruské sankce a také vyzval k jejich zrušení a konflikt na Ukrajině podle slov jeho známého přirovnal ke „chřipce“ a mnohem více kladl důraz na nebezpečí terorismu od Islámského státu, který naopak přirovnal k „rakovině“. Výrokem o chřipce se snažil celý konflikt na Ukrajině zlehčit (Palata, Bělka, 2014) V reakci na prohlášení Miloše Zemana v ruské státní televizi, kde se vyjadřoval k ruským sankcím a kde opět bylo zmíněno že na Ukrajině je občanská válka, byl dokonce tehdejší český velvyslanec Ivan Pučoch předvolán na ukrajinské ministerstvo zahraniční (Právo, Novinky, ČTK, 2014) O pár dnů později šéf ukrajinské diplomacie Pavlo Klimkin uvedl v rozhovoru pro Českou televizi, že některé výroky českého prezidenta ohledně Krymu byly znepokojivé, ale zároveň uvedl, že toto vyjádření neberou jako většinový názor české společnosti. Dále také Klimkin popřel, že by Zeman nebyl vítán na Ukrajině a také zmínil že v nedávné době se Miloš Zeman a ukrajinský prezident Petro Porošenko setkali a hovořili spolu o příčinách krize na Ukrajině (ČT24, 2014b).

Na konci listopadu byl Miloš Zeman na státní návštěvě v Kazachstánu a v průběhu vyřknul stanovisko, že by Ukrajina měla být neutrální a jít cestou finlandizace. To vzbudilo negativní ohlasy (Lidovky.cz, ČTK, 2014). *„Česká republika se připojila ke třem vlnám protiruských sankcí EU. Spolu s jinými zeměmi se ČR podařilo vyjednat některé výjimky z původního návrhu, které zmírnily ztráty českých exportérů. Dopad sankcí na Českou ekonomiku byl však marginální. Větší škodu způsobila některým firmám, jejichž odbyt je vázán na Rusko, spíše odvetná opatření vyhlášená Ruskou federací.“* (Dostál, Eberle, 2015, s. 44) V průběhu roku 2014 byla vláda České republiky ve svých činech oproti výrokům

a činům prezidenta Zemana vůči Rusku více upozaděna. Prezident zpochybňoval vojenskou přítomnost Ruska na Donbase, vyjadřoval se nekriticky k anexi Krymu a zpochybňoval protiruské sankce. (Dostál, Eberle, 2015) V roce 2014 „výroky českého prezidenta vyvolaly značný mezinárodní ohlas a resort diplomacie měl nemálo práce s vysvětlováním, že nejde o oficiální linii české politiky. Vzhledem ke kakofonii členů vlády bylo občas problematické zjistit, co přesně je oficiální linií,“ (Najšlová, 2015, s. 193)

V lednu 2015 se konal průzkum hodnocení zahraniční politiky Miloše Zemana a 62 % respondentů hodnotilo prezidenta republiky negativně (CVVM, 2015) Na začátku ledna označil prezident Zeman tehdejšího ukrajinského premiéra Arsenije Jaceňuka za premiéra války, odsoudil svržení bývalého prezidenta Janukovyče se slovy, že to nepovažuje za demokratickou revoluci. Dále odsoudil pochod k výročí narození kontroverzní postavy ukrajinské historie Stepana Bandera a přirovnal pochod k nacistickým pochodům a Banderu k Reinhardu Heidrichovi. Ruská media na tyto výroky reagovala pozitivně. Ukrajinské velvyslanectví se vyjádřilo k situaci tak, že Stepan Bandera je pro většinu Ukrajinců symbolem národního hrdiny a také, že ve vztazích s Českou republikou se řídí oficiálním stanoviskem vlády České republiky (ČTK, iDNES.cz, 2015). Na konci ledna 2015 se podle zpráv NATO se na východě Ukrajiny objevovalo stále více ruské vojenské techniky. Prezident Zeman na to tehdy reagoval slovy, že sankce není potřeba přitvrzovat a také že je nutné dodržovat Minské dohody a tím také příměří (Zelenka, 2015).

Na konci března roku 2015 Miloš Zeman oznámil že se chystá v květnu do Moskvy na oslavy 70. výročí konce druhé světové války. Tento výrok byl kritizován ze strany vlády i opozice, a dokonce měl Miloš Zeman spory s americkým velvyslancem Andrewem Schapirem, který ho kritizoval za jeho avizovanou účast. Ostatní západní politici oslavy bojkotovali, jako vyjádření podpory Ukrajině po anexi Krymu (Třeček, 2015). V dubnu vláda nakonec napodruhé schválila cestu Miloše Zemana do Moskvy, ale prezident musel ustoupit tlaku a nezúčastnil se samotné vojenské přehlídky (Tichý, Odintsov, 2016). V průběhu přehlídky se v Moskvě sešel se slovenským premiérem Robertem Ficem a následně se sešel i s ruským prezidentem Vladimírem Putinem, což bylo jeho primárním cílem. V průběhu schůzky Vladimir Putin pochválil Zemana, že v Evropě jsou stále politici, kteří se nebojí vyslovit svůj názor. Dále spolu řešili sankce uvalené na Rusko a dodržování Minských dohod (Just, 2015) Vladimir Putin a Miloš Zeman se znovu sešli v roce 2015 ještě na vojenské

přehlídce ke konci druhé světové války na konci srpna v Pekingu, kde spolu řešili možné zapojení Ruské federace do konfliktu proti Islámskému státu (iDNES.cz, ČTK, 2015). *„Setkání se odehrálo již na pozadí postupného poklesu mediálního a veřejného zájmu o ukrajinský konflikt.“* (Borčany, 2016, s. 92) Od léta 2015 se Miloš Zeman k situaci na Ukrajině vyjadřoval sporadicky, což primárně souviselo s nástupem uprchlické krize. Na Valném shromáždění OSN se ve svém projevu k Ukrajině vůbec nevyjádřil a mluvil primárně o boji proti mezinárodnímu terorismu a zapojení Ruska do řešení konfliktu. Podle tehdejšího předsedy TOP 09 Karla Schwarzenberga se prezident Zeman ve svém projevu ztotožňoval se světonázorem ohledně boje proti Islámskému státu, který propagoval Vladimír Putin. Ve svém projevu se také podle Schwarzenberga zapomněl zmínit o Ukrajině. V průběhu Zemanova projevu dokonce ukrajinská delegace opustila sál. Za svůj projev sklidil Zeman od českých politiků negativní ohlasy (Kopecký, 2015).

Miloš Zeman se v listopadu 2015 jako jediná hlava státu nezúčastnil Východního summitu NATO v Bukurešti, kde spolu státy, které leží u východní hranice NATO, řešily reakce na chování Ruska (Světnička, 2015). O pár dnů později podepsal Miloš Zeman asociační dohodu mezi EU a Ukrajinou, u které Česká republika dlouho zdržovala její podpis. Zároveň po podpisu smlouvy Miloš Zeman řekl, že tato dohoda neznamena automaticky nárok na členství v EU pro Ukrajinu (Jadrná, 2015). *„Hlavními problémy ve vztahu s Ukrajinou jsou pasivita a nezájem české politické scény, jež se projeví především v souvislosti s vleklou ratifikací Asociační dohody a absencí návštěv na nejvyšší úrovni, a destruktivní postoje prezidenta Zemana. Pozice české vlády přitom nijak nevybočovala z evropského konsensu a ČR byla aktivní při humanitárních a transformačních aktivitách na Ukrajině“* (Dostál, 2016, s. 45)

Na jaře roku 2016 se Miloš Zeman vyjádřil negativně k ukrajinské pilotce Nadije Savčenkové, která byla unesena do Ruska a souzena za vraždu dvou novinářů. Výsledkem Zemanova vyjádření byla kritika jak ze strany českých politiků, tak i kritika od samotné Savčenkové, která označila Miloše Zemana za zrádce svého národa (Kabátová, 2016). V květnu 2016 se po dvouleté odmlce zúčastnil spolu s dalšími politiky recepce k 71. výročí konce druhé světové války na Ruské ambasádě v Praze (ČTK, Pospíšilová, MF DNES, 2016). V roce 2016 *„mezi nejvýraznější vyjádření k zahraniční politice vůči Ukrajině patřily výroky prezidenta Miloše Zemana. Podle jeho názoru není možné, aby se Krym někdy vrátil Ukrajině,*

i když byl nezákonně anektován.“ (Svoboda, 2017, s. 198) V té době se podobně vyjadřoval i tehdejší vicepremiér Andrej Babiš. Tato prohlášení, ale byla proti oficiálním stanoviskům vlády České republiky. Zároveň v roce 2016 Miloš Zeman svými výroky nijak nevybočoval ze své dosavadní pozice (Svoboda, 2017).

V roce 2017 se Česká republika držela evropského rámce ve vztahu k Ukrajině a to i přes odmítání sankcí prezidenta Zemana a jejich kritiku od Andreje Babiše. Pozdější premiér také uváděl, že sankce jsou k ničemu, jelikož neměly efekt, který by Rusy přiměl opustit Krym (Havlíček, Lebduška, 2018). Silně negativní reakce vyvolal prezident Zeman při svém projevu na Radě Evropy v říjnu 2017 ve Štrasburku, kde mluvil o tom, že sankce jsou strategií, při které prohrávají obě strany. Dále uvedl, že protiruské sankce jsou zbytečné a jako příklad uvedl Kubu, která čelila sankcím několik desetiletí a její vůdce Fidel Castro se i přesto udržel u moci. Zeman zároveň zmínil, že i přes sankce měl Vladimir Putin v Rusku ohromnou podporu obyvatelstva a tvrdil, že tato vysoká popularita byla ovlivněna právě i finančními postihy proti Rusku. K otázce Krymu mimo jiné citoval bývalého německého prezidenta Joachima Gaucka, který údajně řekl, že snaha vrátit Krym Ukrajině může vyvolat evropskou válku. Dále uvedl, že Krym byl bez jakýchkoliv pochybností anektován a jedná se tedy o „fait accompli-hotovou věc“. Zároveň Miloš Zeman navrhl že pokud existuje dialog mezi Ukrajinou a Ruskem, tak by se spolu obě země měly dohodnout na určité kompenzaci například v podobě finanční nebo prostřednictvím ropy či zemního plynu (Hosenseidlová, 2017).

Český premiér Bohuslav Sobotka na tyto výroky reagoval, že Miloš Zeman neměl mandát české vlády k projevu ohledně Krymu a protiruských sankcí a jeho výroky byly v přímém rozkolu s českou zahraniční politikou. Podobně se vyjádřil i tehdejší ministr zahraničí Lubomír Zaorálek, který tvrdil že výroky Miloše Zemana nebyly v souladu s postojem České republiky. Tehdejší předseda TOP 09 Miroslav Kalousek dokonce uvedl, že prezident Zeman poškodil Českou republiku svým projevem (ČTK, 2017a). Naopak návrh Miloše Zemana nepřímo podpořili místopředseda KSČM Stanislav Grospič, podle kterého by se výrok Miloše Zemana neměl demonizovat, zároveň ale také uvedl, že by zahraniční politika České republiky měla být konzistentní a vláda by ji měla konzultovat s prezidentem. Druhý politik, který podpořil prezidenta Zemana, byl šéf SPD Tomio Okamura. Podle Okamury Miloš Zeman pojmenoval reálný stav, kdy měli Ukrajinci možnost se v referendu vyslovit pro připojení k Rusku, a řekl, že se jednalo o „radostné referendum“ (Právo, 2017).

Na Ukrajině tyto výroky vyvolaly obrovskou vlnu kritiky směřem k Miloši Zemanovi. Oficiální vyjádření ukrajinské diplomacie znělo, že Miloš Zeman se svým návrhem pokusil ustoupit agresorovi a také legitimizoval anexi Krymu tím že by Ukrajina „prodala“ část svého území. Ukrajinské ministerstvo zahraničí uvedlo že Ukrajina nikdy nebude obchodovat se svým územím, svobodou a hodnotami (ČTK, 2017b). Prezident Ukrajiny Petro Porošenko se vymezil proti označení situace okolo Krymu jako „fait accompli“ a zmínil, jak by asi vypadalo referendum ohledně Sudet v roce 1938 v Československu. V návaznosti také varoval vůči strategii „appeasementu“ vůči Rusku (ČT24, 2017). Na adresu Miloše Zemana se také vyjádřilo několik ukrajinských poslanců například Oleksij Hornačenko řekl, že když je možné prodat Krym, tak by měl Zeman prodat Putinovi třeba Prahu a Karlovy Vary za peníze nebo ropu (ČTK, Idnes.cz, 2017).

V Rusku vyvolalo vyjádření spíše pozitivní ohlasy. Šéf zahraničního výboru horní komory ruského parlamentu Dimitrij Kosačov souhlasil se Zemanem, že Krym se stal hotovou věcí, ale zároveň odmítl že by Rusko mělo platit nějaké odškodnění (ČTK, 2017c). Leonid Sluckij předseda zahraničního výboru ruské Státní dumy, uvedl že Miloš Zeman fakticky uznal anexi Krymu, a že Rusko Ukrajině nic platit nebude, protože znovupřipojení Krymu bylo z vůle lidu. Andrej Klimov, předseda komise horní komory pro ochranu státní svrchovanosti, tvrdil, že Krym se připojil k Rusku se zásadami mezinárodního práva a také že se vůle obyvatelstva vyjádřila v referendu, takže by Ukrajina měla přijmout „objektivní realitu“ a znovu začít spolupracovat s Ruskem (ČT24, 2017).

O několik dnů později se Miloš Zeman vyjádřil že se za své výroky neplánuje omlouvat, jelikož šlo o jeho osobní názor a za ten se neomlouvá (Novinky, 2017). Miloš Zeman se ke svým výroky vrátil také při návštěvě Plzeňského kraje, kde oznámil, že i když obsazení Krymu je „fait accompli“, tak to neznamena jeho uznání legitimacy anexy Krymu (Dvořáková, 2017).

3.2 Výbuch ve Vrběticích

V roce 2014 došlo ke dvěma výbuchům muničního skladu ve Vrběticích na Zlínsku. První výbuch nastal 16. října a při explozi zahynuli dva lidé. Druhá exploze skladu nastala 3. prosince. Obyvatelé přilehlých vesnic byli několikrát evakuováni. Na začátku roku 2015

začalo stěhování munice z areálu muničních skladů. Likvidační práce po explozích trvaly až do podzimu 2020. Policie tyto výbuchy vyšetřovala jako úmyslné obecné ohrožení (ČTK, Lidovky.cz, 2021). Pár dnů po druhém výbuchu se k situaci vyjádřil vicepremiér a ministr financí Andrej Babiš a zkritizoval firmu Imex Group, která si pronajímala oba vybuchlé sklady. Babiš o firmě Imex Group řekl, že už měla podobný incident s výbuchem v Bulharsku a údajně prodávala zbraně do Konga, na které bylo uvaleno zbrojní embargo. Dále Babiš dodal další informaci, kdy večer před výbuchem měl být údajně sklad navštíven majitelem firmy Imex Group. Zároveň zmínil, že experti se domnívají, že druhý výbuch skladu nebyl náhoda s čímž Babiš souhlasil. Následně byla na Andreje Babiše podána žaloba ze strany firmy Imex Group za poškození jména firmy (ČTK, 2014c). V říjnu 2015 prezident Zeman při své návštěvě Zlínského kraje zavítal i do areálu muničních skladů ve Vrběticích. Při návštěvě ocenil práci pyrotechniků a také obyvatele okolních vesnic za jejich klidný přístup k situaci. Na druhou stranu vyslovil přání, aby se celý proces urychlil a mohlo začít vyšetřování případu. K tomu doplnil své obavy z možného znehodnocení důkazních materiálů, jelikož v té době to bylo skoro už rok od výbuchu skladů. Na závěr svého projevu zmínil, že by se nemělo zapomínat na důležitou skutečnost, a to takovou, že při prvním výbuchu zahynuli dva lidé (ČTK, 2015).

V dubnu 2021 tehdejší premiér Andrej Babiš spolu s ministrem vnitra Janem Hamáčkem oznámili na tiskové konferenci, že existuje důvodné podezření, že do výbuchů ve Vrběticích byla zapojena Ruská tajná služba GRU a její důstojníci. V projevu premiér Babiš prohlásil, že Česká republika je svrchovaný stát a na takové zjištění musí reagovat adekvátním způsobem. V reakci na to ministr Hamáček nechal vyhostit 18 ruských diplomatů, kteří byli identifikováni jako členové ruských tajných služeb GRU a SVR (Novinky, 2021) Jako reakci na vyhoštění ruská strana vyhostila dvacet zaměstnanců české ambasády, z toho bylo šestnáct diplomatů. Na tohle vyhoštění znovu zareagovala česká strana a vyhostila rovnou 63 zaměstnanců ruské ambasády v České republice. Tímto vyhoštěním česká strana vyrovnala personální počty obou ambasád (ČTK, 2021a). Dalším aktem z české strany bylo v dubnu 2021 vládní usnesení o vyloučení ruské společnosti Rosatom z tendru o dostavbu nového bloku v jaderné elektrárně Dukovany. Původně se počítalo s oslovením ruské státní firmy Rosatom. Reakce Rosatomu byla odmítavá a dle vyjádření firmy by se neměla plést dohromady politika a jaderná energetika. Podle Rosatomu si také Česká republika uškodila ekonomicky kvůli vyloučení firmy z tendru, ruská firma údajně plánovala zapojit do dostavby

jaderné elektrárny v Dukovanech několik set místních i zahraničních firem, díky čemuž by se mohly uzavírat smlouvy za miliardy eur (Zeman, 2021).

Miloš Zeman se k celé situaci vyjádřil až po týdnu od projevu premiéra Babiše a ministra vnitra Hamáčka, v té době pověřeného řízením ministerstva zahraničí, a to poměrně nečekaně kriticky. Ve svém projevu popřel existenci důkazů, které ukazovaly na to, že by ve Vrběticích figurovali agenti ruské GRU. Údajně, podle Zemanových, slov ve zprávě BIS neexistovaly důkazy ani svědectví o pohybu dvou ruských agentů po areálu. Zároveň při zkoumání druhého skladu těsně před výbuchem nebylo nalezeno žádné výbušné zařízení. Zeman následně zmínil tvrzení, že podezření z účasti ruských agentů není nezávažné. K tomu dodal, že by se měly klást otázky, z jakého důvodu v České republice ruští agenti byli. Zároveň to neznámá, že i když BIS neprokázala jejich participaci, tak se do areálu dostat nemohli. Na závěr uvedl, že policie pracuje i s možností, kdy byli agenti provedeni do areálu jedním z majitelů firmy Imex Group. Podle Zemanových slov si žádný suverénní stát nemůže dovolit, aby cizí agenti na jeho území způsobili teroristický útok, při kterém zahynou občané daného státu a vzniknou obrovské finanční ztráty. Druhým dechem prezident dodal, že se pracuje se dvěma vyšetřovacími verzemi a těmi jsou buď neoborná manipulace s výbušným materiálem nebo je výbuch prací cizích zpravodajských služeb (iDNES, 2021).

K projevu Miloše Zemana se šokovaně vyjádřil předseda senátu Miloš Vystrčil, který tvrdil, že Miloš Zeman ohrozil vyšetřování, protože čerpal ze živého spisu BIS. Kritika směrem k prezidentovi přišla i od dalších českých politiků. Marián Jurečka, předseda KDU-ČSL, se k projevu vyjádřil, že reakce Miloše Zemana, jakožto vrchního velitele českých ozbrojených sil, přišla poměrně opožděně. Zároveň Zeman ve svém projevu vynechal důležitá fakta skrze otravu Sergeje Skripala, která se udála ve Velké Británii v roce 2018. Údajně dva ruští agenti, kteří ho měli otrávit, tak měli údajně mít na starosti i výbuch ve muničnickém skladu ve Vrběticích. Předseda hnutí Starostů a nezávislých Vít Rakušan na adresu prezidenta po projevu zmínil, že Česká republika neměla v těžké chvíli prezidenta, který by stál na straně obyvatel. Dále Rakušan zmínil možnosti, že prezident nemusel mít přesné informace, které úmyslně špatně předával společnosti anebo mohl být pouze pomýlen. Také se Rakušan zastal BIS, protože jako člen sněmovního bezpečnostního výboru dostal kompletní informace. Zároveň nevěděl, proč Miloš Zeman zlehčil agresi ze strany Ruska a tím také otevřel otázky pro dezinformační kampaně. K tomu, že Miloš Zeman dal svým projevem prostor pro

dezinformační weby, se přidal i tehdejší poslanec Pirátské strany Mikuláš Ferjenčík. Předseda Petr Fiala ODS řekl, že prezidentův projev v zásadě nepřinesl nic nového. Podle Fialy se mohl Zeman vyjádřit už před týdnem, situaci také nazval absurdní z důvodu, že si celá Česká republika mohla oddechnout, protože se Miloš Zeman nepostavil proti zájmům státu, ale vlastně pouze jenom situaci zpochybnil. Podle ministra vnitra Jana Hamáčka, ale politici měli dost důvěryhodných informací o účasti agentů na výbuchu, proto byla možnost zakročit proti Ruské federaci. V prezidentském projevu si podle Hamáčka každý mohl najít to své čehož využila i Ruská federace. Na druhou stranu Hamáček zmínil, že prezident souhlasil s vyhoštěním ruských agentů z Česka (Novotná, ČTK, 2021).

K situaci se vyjádřila také Ruská federace, která s odkazem na projev Miloše Zemana tvrdila že existují dvě verze vyšetřování. Prezidentova projev se chytla ve velkém také ruská média, která více zmiňovala verzi s neopatrným zacházením s výbušninami (iDNES.cz, ČTK, 2021). Zároveň po výměně diplomatů přišla další ruská reakce, kdy byla Česká republika přidána na „seznam nikoliv přátelských států“ kde již figurovaly Spojené státy americké (ČT24, 2021). Tento seznam byl oficiálně zveřejněn v dubnu 2021 a figurovaly na něm pouze dva státy – Česká republika a Spojené státy americké. Tento seznam se rozrostl až v roce 2022 po ruském vpádu na Ukrajinu. Na seznam tak přibyla celá Evropská unie a několik dalších států (ČTK 2022).

Na konci dubna 2021 se prezident Miloš Zeman a premiér Andrej Babiš setkali v Lánech, kde se pokoušel premiér vysvětlit prezidentovi to, že existuje pouze jedna verze vyšetřování, i když prezident mluvil pár dnů předtím o dvou verzích. 16. května 2021 přišel Miloš Zeman dokonce i s třetí verzí v rozhovoru pro rádio Frekvence 1, kde se odvolal na jeho rozhovor s tehdejší ministryní spravedlnosti Marií Benešovou, která tvrdila, že výbuchy skladů mohly být zakrytím manka. Na druhou stranu vláda České republiky trvala pouze na jedné vyšetřovací verzi. (ČTK, 2021b)

Poměrně kontroverzní informaci vydal Deník N, který přišel se zprávou, že Miloš Zeman údajně dostal zprávu o účasti ruských agentů ve Vrběticích už 7. dubna společně s úzkým okruhem členů vlády. Podle dostupných informací se o zprávách o případu dozvěděl až o deset dní později právě od Andreje Babiše a Jana Hamáčka. Podle zprávy BIS byl dokument na Hrad doručen už 7. dubna, ale prezidenta o dokumentu údajně nikdo neinformoval (CNN Prima NEWS, 2021).

3.3 Green Deal

European Green Deal neboli Zelená dohoda pro Evropu je soubor plánů Evropské unie. Zelená dohoda se zavazuje k dodržování závazků z Pařížské dohody a tím je snaha udržet globální nárůst teplot pod dva stupně Celsia. Nejhlavnějším cílem Zelené dohody je, aby Evropská unie byla klimaticky neutrální do roku 2050. Ke klimatické neutralitě Evropská unie také určila postupné kroky a mezikroky, jak toho dosáhnout. Zelená dohoda se dotýká spousty odvětví ať už je to energetika, zemědělství, doprava, průmysl a další.

12. prosince 2019 byla schválena jednomyslně uhlíková neutralita podle Zelené dohody všemi představiteli států Evropské unie na zasedání Evropské rady. Za Českou republiku to byl tehdejší premiér Andrej Babiš.

Miloš Zeman se k Zelené dohodě vyjádřil ve svém vánočním projevu v roce 2021. Green Deal neboli Zelený úděl pro Evropu podle Zemana prý zapříčinil vysoký nárůst cen energií, na druhou stranu si oddechl, protože energetickou politiku řídí národní státy nikoliv Evropská unie. Dále Zeman ve svém projevu podpořil jadernou energii. V rámci Zelené dohody prezident zkritizoval klimatickou aktivistku Gretu Thunberg a nazval ji prorokyní zeleného náboženství. Dle vyjádření Miloše Zemana Zelená dohoda zakazuje od roku 2030 topení zemním plynem a od roku 2035 zákaz používání aut se spalovacím motorem. Na závěr vnesl návrh, že Česká republika by se měla vyvázat ze Zelené dohody (Magalhães, 2021).

Na vyjádření prezidenta zareagoval expremiér Andrej Babiš, podle kterého je prakticky nemožné, aby Česká republika mohla vystoupit ze Zelené dohody a pokud by se to podařilo, hrozily by enormní finanční ztráty. Ve své reakci dodal, že Česko si musí uhájit co nejlepší podmínky v balíčku Fit for 55 a zároveň předejít dezinformacím ohledně zákazu výroby aut se spalovacími motory a dezinformacím ohledně využívání plynu. K předejitím dezinformacím zmínil, že by k tomu měla Česká republika využít své předsednictví v Evropské unii (Kopecký, 2021)

V roce 2021 proběhly volby do poslanecké sněmovny a vznikla nová vláda, kterou kterou spolu složily předvolební koalice SPOLU a PirSTAN. Představitelé nové vládní koalice se také dostávali do názorových střetů. Ministr pro místní rozvoj a vicepremiér Ivan Bartoš Miloše Zemana zkritizoval z důvodu šíření dezinformací ohledně zákazu plynu v roce 2030. Podle Bartoše by měla být ekologická a digitální transformace výzvou a nikoliv hrozbou,

k tomu dodal, že prezident by měl správně občany spojovat a ne je rozdělovat. Předsedkyně TOP 09 a poslanecké sněmovny Markéta Pekarová Adamová také zkritizovala Miloše Zemana za jeho nepravdivé výroky a s odstoupením od Zelené dohody nesouhlasí, protože by to nebylo podle ní řešením situace. Předseda opozičního SPD naopak s Milošem Zemanem souhlasil s odstoupením od Zelené dohody, a takové stanovisko ocenil (Novinky, ČTK, 2021).

3.4 Přesun české ambasády v Izraeli

Stát Izrael vznikl 14. května 1948 s dočasným hlavním městem Tel Aviv. Tel Aviv fungoval jako hlavní město Izraele do roku 1949, kdy první izraelský premiér David Ben Gurion prohlásil za hlavní město Jeruzalém. V té době, ale Izrael ovládal pouze jen západní část Jeruzaléma. Východní část Jeruzaléma získal po šestidenní válce a v roce 1980 uzákonil celý Jeruzalém za své město. V reakci na to Organizace spojených národů (OSN) na tuto situaci zareagovala neuznáním Jeruzaléma hlavním městem Izraele, z důvodu porušení mezinárodního práva. V té době všechny státy přesunuly své ambasády do Tel Avivu. Organizace spojených národů Jeruzalém jako hlavní město do dnešní doby neuznává (Fiala, 2017). Většina zahraničních velvyslanectví se tedy nachází v Tel Avivu, které OSN uznává jako hlavní město Izraele. V dnešní době se v Jeruzalémě nachází velvyslanectví pěti států, kterými jsou Guatemala, Honduras, Kosovo, Papua Nová Guinea a Spojené státy americké. Miloš Zeman měl vždy pozitivní ohlasy ke státu Izrael. V průběhu svého prezidentského mandátu několikrát vyslovil myšlenku přesunu českého velvyslanectví z Tel Avivu právě do Jeruzaléma.

Na začátku října 2013 prezident Miloš Zeman v Hradci Králové při Dnech pro Izrael, kde se vyslovil pro podporu Izraele, zároveň mluvil o své nadcházející cestě do Izraele, která proběhla o týden později. Při rozhovoru také zmínil jeho přání o přesunu české ambasády z Tel Avivu do Jeruzaléma. Zároveň zmínil, že s tímto rozhodnutím bude čekat na novou budoucí vládu. K tomu doplnil informaci, že úřednická vláda, kterou jmenoval, by určitě při delším počínání návrh prosadila, jenomže Českou republiku čekaly předčasné volby (Rambousková, 2013).

S rychlou odpovědí přišel Saíb Irikát člen výkonného výboru Organizace pro osvobození Palestiny, který byl rozhořčen Zemanovou myšlenkou na přesun ambasády do Jeruzaléma. Podle Irikáta tato myšlenka nepomáhá mírovému procesu mezi Palestinou a Izraelem, zároveň vyzval Ligu arabských států a další organizace, aby došlo k mimořádnému

zasedání. Tehdejší premiér v demisi Jiří Rusnok se k situaci vyjádřil, že je možné dočasné zhoršení vztahů České republiky a arabských států, ale zároveň uvedl že tento nebo podobný návrh na přesun ambasády není ve vládě na pořadu dne. Kritiky se Miloši Zemanovi dostalo i od místopředsedy Lubomíra Zaorálka a místopředsedkyně ODS Miroslavy Němcové. Lubomír Zaorálek tvrdil, že Česká republika měla podporovat mírový proces a ne přicházet s návrhy, které mohou vyvolávat negativní reakce už i v tak vypjaté situaci. Miroslava Němcová ocenila podporu Izraele ze strany Miloše Zemana, ale podle jejího názoru by přesun ambasády byl pro Českou republiku z hlediska praktického a bezpečnostního neefektivní (iDNES.cz, 2013)

O pár dnů později se k situaci vyjádřil sám Miloš Zeman, kdy na setkání s tehdejším izraelským prezidentem Šimonem Peresem uvedl svá předchozí slova na pravou míru. Se stěhování ambasády do Jeruzaléma stále souhlasil, ale doplnil svůj předchozí výrok tím, že by přesun přicházel v úvahu až po skončení mírového procesu mezi Izraelem a Palestinou. Podle Zemanových slov Česká republika plně podporuje Izrael a vnímá ho jako ostrov demokracie. Při své návštěvě Miloš Zeman zdůraznil že vždy byl a bude přítelem Izraele (ČTK, 2013).

Tehdejší nový palestinský velvyslanec v České republice Džamál Muhammad al-Džamál při předávání pověřovacích listin vyjádřil k předchozím výrokům Miloše Zemana ohledně přesunu ambasády. Podle slov velvyslance vyjádření poškodilo vztahy mezi Českou republikou a Palestinou, což také negativně ovlivnilo vztahy Česka s dalšími arabskými státy. Zároveň nový velvyslanec v osobním rozhovoru požádal českého prezidenta, aby se snažil blíže seznámit také s palestinskou stranou. V roce 2013 se zatím v Jeruzalémě nenacházelo velvyslanectví žádného státu, pouze jen pár konzulátů (Novinky, ČTK, 2013).

Na začátku prosince 2017 tehdejší americký prezident Donald Trump uznal Jeruzalém jako hlavní město Izraele. Podle jeho slov údajně odkládání uznání Jeruzaléma jako hlavní město Izraele nezapříčinilo mír. Prezident Trump také ohlásil, že uznání Jeruzaléma je začátek nového přístupu k řešení konfliktu mezi Izraelem a Palestinou. Tímto krokem dal Trump pokyn k přesunu ambasády do Jeruzaléma (Kejlová, Bahounková, 2017).

Miloš Zeman tento krok Donalda Trumpa přijal velmi pozitivně a vyjádřil se pro to, aby Česká republika a i zbytek Evropské unie také přesunuli svá velvyslanectví do Jeruzaléma. Naopak kriticky se vyjádřil tehdejší český premiér Andrej Babiš, podle kterého není dobrý

nápad přesunout velvyslanectví do Jeruzaléma a tím také vyvolávat další konflikty v dané oblasti. Ministr zahraničí Lubomír Zaorálek tvrdil, že Česká republika bere Jeruzalém jako budoucí hlavní město jak Izraele, tak i Palestiny, zároveň ale uvedl, že Česká republika zatím žádný přesun velvyslanectví neplánuje, protože Česko bude čekat, jak se vyvrbí jednání s klíčovými partnery ve světě a i v regionu (ČTK, 2017d).

Na konci dubna 2018 prezident Zeman při oslavách 70 let od vzniku Izraele, které se konaly také na Pražském hradě, při svém projevu zmínil, že se chystají tři kroky k přesunu české ambasády do Jeruzaléma. Prvním krokem by bylo otevření honorárního konzulátu v květnu 2018, které povede izraelský podnikatel s českými kořeny Dan Propper. Do konce roku 2018 Zeman počítal ještě s druhou fází a to přesunem českých institucí do Jeruzaléma jako například CzechTrade. Poslední třetí fází mělo být následující rok otevření české ambasády v Jeruzalémě. Ve svém projevu se vyjádřil také ke kritikům přesunu ambasád do Jeruzaléma a nazval je zbabělci. Na závěr doplnil, že s nápadem přesunu přišel již v roce 2013 a Spojené státy americké si jeho nápad osvojily (ČTK, 2018a) Honorární konzulát v Jeruzalémě byl otevřen na konci května 2018, jak o měsíc dříve tvrdil Miloš Zeman.

Na začátku června 2018 při galavečeři Americko-izraelského výboru pro veřejné záležitosti na Pražském hradě se Miloš Zeman opět vyjádřil pro myšlenku přesunu ambasády. Také zmínil, že již k tomu proběhl první krok ve formě otevření honorárního konzulátu. Dále nastínil plánování druhého kroku a to otevření českého domu v Jeruzalémě, které by měl otevřít při své listopadové návštěvě Izraele (ČTK 2018b).

V listopadu 2018 byl jmenován nový velvyslanec v Izraeli a stal se jím donedávna bývalý ministr zahraničních věcí Martin Stropnický, který tím opustil vládu České republiky a zamířil do diplomatické sféry. Po svém jmenování se k tématu přesunu ambasády vyjádřil spíše zdrženlivě a tvrdil, že je to možnost spíše do budoucna. Stropnický také doplnil, že má Česká republika honorární konzulát v Jeruzalémě a k němu přibude na konci listopadu Český dům, který bude slavnostně otevírat prezident Zeman při své návštěvě Izraele. Na konci listopadu 2018 se Miloši Zemanovi při jeho návštěvě Izraele poštěstilo a jako prvnímu českému politiku bylo umožněno promluvit v Knesetu – izraelský parlament. Při svém projevu řekl, že sice není autokrat, ale vynaloží veškeré své úsilí aby Česká republika dosáhla třetího kroku a otevřela v Jeruzalémě velvyslanectví. Za jeho vyjádření se mu dostalo pozitivního ohlasu od izraelského premiéra Netanjahua (ČTK, 2018c). O den později Miloš Zeman spolu

s Benjaminem Netanjahuem otevřeli slavnostně Český dům v Jeruzalémě. Při slavnostním projevu Miloš Zeman vyjádřil víru v to, že jeho příští návštěva Izraele bude za účelem otevření nového velvyslanectví v Jeruzalémě. Premiér Netanjahu ocenil přístup Miloše Zemana a uvedl, že Česká republika je na východní polokouli nejlepším přítelem Izraele. Na západní polokouli je nejlepším přítelem USA. Na závěr zmínil, že by se rád v následujícím roce setkal se Zemanem v Praze a aby došlo k otevření ambasády v Jeruzalémě (ČTK, 2018d)

Po obrovském úspěchu Miloše Zemana v Izraeli se mu v České republice nedostalo takového ohlasu. Vláda České republiky volila spíše zdrženlivější postup. Místopředseda sněmovního zahraničního výboru Jaroslav Bžoch z ANO se k výroku Miloše Zemana vyjádřil, že z politického hlediska v aktuální situaci, by to nebyl nejmoudřejší tah a určitě by se díky přesunu se situace mezi Izraelem a Palestinou neuklidnila. Zároveň, ale Bžoch nevyvrátil přesun ambasády v budoucnu (Indescz 2018 Zeman chce stěhovat). Výroky Miloše Zemana se nezamlouvaly ani předsedovy arabského parlamentu Mišál bin Fahim Salámímu. Ten ve svém projevu vyzval Českou republiku, aby se řídila rezolucemi OSN a také aby parlament zkusil Miloše Zemana přesvědčit o změně jeho postoje. Odpověď od Miloše Zemana přišla přes jeho tiskového mluvčího, podle které je Miloš Zeman je pevně rozhodnut ve svém názoru přesunutí velvyslanectví do Jeruzaléma (Leinert, 2018).

V první polovině roku 2019 poblahopřál Miloš Zeman k vítězství premiéra Benjamin Netanjahua. Ve svém dopise také zmínil jeho přání o pokračování spolupráce mezi oběma státy a naplnění slibu přesunu české ambasády do Jeruzaléma (ČTK, 2019). Nicméně se tak nestalo. Na konci roku 2020 rozhodla vláda České republiky o vzniku pobočky českého velvyslanectví v Jeruzalémě. Neznamenal to přesun celého velvyslanectví, ale pouze měl v Jeruzalémě k honorárnímu konzulovi přibýt jeden diplomat. K otevření se vyjádřil i nepřímo prezident Zeman prostřednictvím svého mluvčího Jiřího Ovčáčka, který to vysvětlil tak, že díky vytrvalému úsilí prezidenta je to dalším krokem k přesunu celého velvyslanectví (ČTK, 2020)

Na začátku března 2021 slavnostně otevřel tehdejší premiér Andrej Babiš pobočku českého velvyslanectví v Jeruzalémě. Ministerstvo zahraničí k otevření vydalo zprávu, kde dalo najevo že otevření pobočky není přesídlením velvyslanectví České republiky. Byla to reakce na vyjádření palestinského ministerstva zahraničí, které bylo rozhořčeno krokem České republiky a zmínilo, že tento krok nepřispěje k mírovému procesu mezi Izraelem a Palestinou.

V červenci 2022 přijel do České republiky na státní návštěvu izraelský prezident Jicchak Herzog. Při návštěvě obdržel Miloš Zeman za svoje proizraelské postoje od Herzoga státní vyznamenání Medal of Honor – Řád cti, který je nejvyšším izraelským státním vyznamenáním. Miloš Zeman se při návštěvě omluvil prezidentu Herzogovi za českého ministra zahraničí Jana Lipavského, kvůli kterému se Česká republika v červnu 2022 nepřipojila k dalším státům které odmítly protiizraelské rezoluce komise Rady OSN pro lidská práva. Tím ale kritiku na ministra zahraničí Lipavského neukončil. Zkritizoval také neochotu Lipavského splnit Zemanův sen o přesunu ambasády z Tel Avivu do Jeruzaléma. Tento sen chtěl Miloš Zeman stihnout ještě v průběhu jeho posledních osmi měsíců v úřadu prezidenta České republiky. Zároveň odsoudil i Evropskou unii za postoj proti přesouvání ambasád do Jeruzaléma (Křížová, 2022).

V prosinci roku 2022 Miloš Zeman vydal prohlášení, že předpokládá, že kabinet Petra Fialy v dohledné době schválí přesun velvyslanectví do Jeruzaléma a také navrhl premiérovi společnou cestu do Izraele na slavnostní otevření. Podle mluvčího kabinetu Petra Fialy Václava Smolky byl premiér pozitivně nakloněn přesunu ambasády, ale tahle situace se odehrávala za předsednictví České republiky v EU a také za období války na Ukrajině, tudíž v té době měla vláda důležitější věci k řešení. Ministr zahraničních věcí Jan Lipavský se držel postoje Evropské unie a vyjádřil se, že Česká republika bude dodržovat rezoluce OSN. K tomu na závěr doplnil, že Česká republika čelila důležitějším výzvám v geopolitické sféře, a tudíž by měl věnovat pozornost jiným věcem než přesunu velvyslanectví do Jeruzaléma (Rambousková, 2013).

4 Závěr

Od roku 2013 do roku 2023 byl Miloš Zeman prezidentem České republiky. Byl to také první přímo zvolený prezident v České republice. Ve své bakalářské práci jsem se zabýval výroky Miloše Zemana v oblastech, které se dotýkaly zahraniční politiky státu.

V prvním zkoumaném případě anexe Krymu a stanoviska k Ukrajině Miloš Zeman postupoval ambivalentně. Na jednu stranu se snažil vyjádřit podporu Ukrajině, k tomu se několikrát sešel s ukrajinským prezidentem, kdy spolu řešili dění na Ukrajině. Na druhou stranu Miloš Zeman tvrdil, že Krym vlastně nikdy nebyl ukrajinský, také popíral ruskou vojenskou účast na východě Ukrajiny a velmi kritizoval západní sankce namířené vůči Ruské federaci. Jedním z jeho nejvýraznějších výroků k anexi Krymu zazněl při jeho projevu v říjnu 2017 na Radě Evropy, kdy vyřknul, že Krym je „fait accompli“ a Ruská federace by se s Ukrajinou měla dohodnout na kompenzaci, čímž pobouřil hlavně ukrajinskou stranu, ale také část ruské strany. Svými výroky v této problematice nejednou pobouřil ukrajinskou společnost. Zemanovy výroky mírnila vláda, která zdůrazňovala, že se nejedná o oficiální postoj České republiky a prezident neměl mandát k projevu. V tomto vybraném případě bylo možno pozorovat viditelnou náklonnost prezidenta k Ruské federaci. Například v momentě, své zahraniční cesty do Ruska, kdy se chtěl jako jediný politik z Evropské unie zúčastnit hlavní vojenské přehlídky v Moskvě k 70. výročí konce druhé světové války, jeho možná účast na přehlídce byla kritizována vládou. Miloš Zeman v tomto případě musel ustoupit a nezúčastnit se přímo vojenské přehlídky. V opačném případě by vláda pravděpodobně neschválila jeho zahraniční cestu. Z analýzy je patrná silnější pozice vlády, která donutila Miloše Zemana k ústupku.

Ve druhém zkoumaném případě výbuchu muničních skladů ve Vrběticích byl Miloš Zeman v částečném rozkolu s vládou ČR. Rok po výbuchu dokonce navštívil areál muničních skladů ve Vrběticích. Důležitější ale bylo až jeho vyjádření na jaře v roce 2021 týden po tom, kdy tehdejší premiér Andrej Babiš a ministr vnitra Jan Hamáček veřejně vystoupili s informací o důvodném podezření, že za výbuchy můžou ruské tajné služby. Jeho vyjádření k situaci vyvolalo vlnu kontroverzí, jelikož ve svém projevu tvrdil, že BIS neměla důkazy o práci ruských agentů a navíc k situaci doplnil, že se v té době pracovalo se dvěma vyšetřovacími verzemi.

Veřejně se nepřiklonil ani k jedné verzi, ale podařilo se mu jeho projevem způsobit rozruch jak v tuzemsku, tak i v zahraničí. V České republice se mu dostalo kritiky ze všech stran jak od vlády, senátu, tak i od opozice. V Ruské federaci se média více držela druhé možnosti, kterou Miloš Zeman zmínil, a to neopatrné zacházení s výbušninami. Na druhou stranu podle vyjádření ministra Hamáčka prezident Zeman souhlasil s vládou, když se rozhodovalo o vyhoštění ruských diplomatů z České republiky.

Ve třetím zkoumaném případě Zelené dohody bylo vyjádření Miloše Zemana poměrně jasné, ale nepřesné. Ve svém vánočním projevu 2021 Miloš Zeman nešetřil kritikou vůči Zelené dohodě pro Evropu. Poměrně nepříjemnou skutečností v tomto případě, ale byly mylné informace ohledně Zelené dohody, které Miloš Zeman není fanouškem. Jeho projev vyvolal v České republice spoustu negativních reakcí, a to jak ze strany vlády, tak i z opozice. Od bývalého premiéra a opozičního poslance Andreje Babiše přišla reakce, že by bylo velmi ekonomicky nevýhodné, kdyby Česká republika odstoupila od Zelené dohody. Od vládních poslanců byl zkritizován za jeho dezinformace ohledně nastavení Zelené dohody a nebyl podpořen v myšlence odstoupení od dohody. Od předsedy SPD Tomia Okamury byl naopak za svůj proslov podpořen. V tomto zkoumaném výroku prezident zaujal opačnou pozici než vláda a snažil o revizionismus Zelené dohody.

Ve čtvrtém a posledním zkoumaném případě přesunu české ambasády z Tel Avivu do Jeruzaléma byl Miloš Zeman velmi konzistentní. Myšlenku přesunu ambasády podporoval celý svůj prezidentský mandát. Tento jeho sen se snažil prosadit v každé vládě za jeho prezidentský mandát. Do roku 2017, kdy se USA rozhodlo přesunout jako první stát svou ambasádu do Jeruzaléma, byl Miloš Zeman kritizován ze strany českých politiků a i ze zahraničí konkrétně z palestinské strany. Po roce 2017 se kritika od českých politiků postupně mírnila. Začínaly být slyšet ohlasy například od tehdejšího ministra zahraničí Lubomíra Zaorálka, který tvrdil, že v budoucnu počítá s Jeruzalémem jako hlavním městem Izraele a Palestiny. V průběhu prezidentského mandátu Miloše Zemana se dokonce událo několik dílčích kroků k přesunu ambasády, za které Zeman loboval. Bylo to otevření honorárního konzulátu na jaře roku 2018 a otevření Českého domu na podzim stejného roku, který Miloš Zeman slavnostně otvíral. Na jaře v roce 2021 byla také slavnostně otevřena pobočka českého velvyslanectví v Jeruzalémě, což podle Miloše Zemana byl poslední krok k přesídlení celé ambasády. Dokončení přesunu se mu, ale nepodařilo prosadit ani u poslední vlády, kdy

byl prezidentem. Ještě před koncem svého druhého prezidentského období očekával přesun, ale podle vyjádření kabinetu premiéra Petra Fialy měla Česká republika v té době mnohem zásadnější věci k řešení, a to předsednictví v Evropské unii a energetickou krizi. V tomto případě se Miloši Zemanovi nepodařilo stoprocentně prosadit svou myšlenku o přesunu ambasády v Izraeli. V průběhu svého prezidentského mandátu se Miloš Zeman několikrát pro tuto myšlenku vyslovil a plně ji podporoval. Několikrát za ni byl zkritizován ze strany vlády a hlavně ze zahraničí, konkrétně z arabského světa.

Jak bylo zmíněno v teoretické části, zahraniční politiku tvoří vláda a prezident by ji měl respektovat. Miloš Zeman jako první prezident, který byl zvolen přímou volbou, se již od začátku snažil posílit svou pozici v českém systému vládnutí. Miloš Zeman se často stavěl do opozice vůči postojům vlády. Ne v každé situaci udržoval konzistentní názory, často se stávalo, že své předchozí výroky dokázal negovat a obrátit názor úplně na opačnou stranu. V určitých případech dokázal jít ve svých výrocih i proti vládě České republiky. Zároveň se, ale nestávalo, že by začal blokovat kroky vlády například při vyhoštění zaměstnanců ruské ambasády. V některých okamžicích to mohlo vypadat, že Miloš Zeman se snažil nastolovat svoji zahraniční politiku a světonázor a vůbec nebral ohledy na postoj vlády ČR. Například při lobování přesunu ambasády v Izraeli. Z mé analýzy je patrná paradoxní situace, která nastala v období úřednické vlády Jiřího Rusnoka. Prezident Zeman si byl jistý, že úřednická vláda by se vyslovila pro přesun velvyslanectví. I přes tento fakt nevyvíjel Miloš Zeman na vládu nátlak a rozhodnutí o přesunu nechal na novou politickou vládu. Tato situace ukazuje, že Miloš Zeman respektoval rozhodnutí týkající se umístění ambasády v Izraeli jako pravomoc politické vlády. V mé práci jsem se zabýval dvěma výzkumnými otázkami:

- 1) Respektoval Miloš Zeman jako prezident svými výroky zahraničněpolitickou pozici vlády?
- 2) Jaké byly reakce mezinárodního společenství na vybrané výroky Miloše Zemana?

V mé první výzkumné otázce jsem zjistil, že Miloš Zeman v průběhu svého prezidentského mandátu často prosazoval svá stanoviska, která nebyla vždy v souladu s vládou. Několikrát zpochybňoval kroky vlády a snažil se vykonávat alternativní zahraniční politiku. Na druhou stranu ve zkoumaných případech prezident vždy zůstal pouze u verbálních proklamací. Z analýzy je patrné že se přímým výkonem svého mandátu Miloš Zeman ve finále podřídil vládní většině a respektoval pozici prezidenta v parlamentním režimu. Jako příklad lze uvést

situaci v případě výbuchu skladu ve Vrběticích. Přestože zpochybnil ruskou účast na výbuchu čímž zpochybnil vyšetřování BIS, tak nekladl odpor při následném vyhošťování ruských diplomatů. Dále v případě přesunu ambasády v Izraeli nenaléhal se schválením rozhodnutí na jemu blízkou úřednickou vládou, ale přenechal rozhodnutí na novou politickou vládu vzešlou z předčasných voleb.

V případě mé druhé výzkumné otázky budila některá vyjádření Miloše Zemana rozruch i v zahraničí. Události, které jsem vybral pro svou práci, a některé určité výroky vyvolávaly negativní reakce ze zahraničí. Několikrát se podařilo Miloši Zemanovi vyvolat velký rozruch na světové scéně. Ve výsledku to, ale nemělo nikdy fatální následky pro Českou republiku. Buď tvrdil Miloš Zeman, že vyřknul pouze a jenom svůj osobní názor, anebo se to snažila zmírnit vláda České republiky, která tvrdila, že to není oficiální postoj České republiky a že je to jenom jeho osobní názor. Výjimečně se také prezidentu Zemanovi podařilo vyvolat negativní ohlasy z obou stran, například při konfliktu na Ukrajině, kdy se vyslovil pro to, že Krym je „fait accompli“ a Ruská federace se s Ukrajinou měla dohodnout na kompenzaci. Tento výrok pobouřil nejvíce ukrajinskou stranu. Ruská strana souhlasila se zpochybňováním uzemní celistvosti Ukrajiny, ale nesouhlasila a byla pobouřena myšlenkou o kompenzaci.

Jako pozitivní stránku mé práce vnímám poměrně komplexní popis událostí, kde participoval Miloš Zeman a vyjadřoval se k daným událostem. Podkapitoly byly koncipovány chronologicky. Analýza, kterou jsem vypracoval, poukazuje na to, že Miloš Zeman se v průběhu jeho prezidentského mandátu nebál vyjádřit svoje stanovisko i když bylo úplně na opačné straně, než jaké měla vláda České republiky. Jako další pozitivní zjištění mé práce vnímám to, že Miloš Zeman sice omezeně, ale respektoval pozici parlamentního prezidenta v českém režimu vládnutí.

Jako slabinu své práce vnímám menší vzorek vybraných událostí a výroků, jelikož byl Miloš Zeman prezidentem deset let a za jeho dvě prezidentská období se událo více událostí v zahraniční politice než čtyři vybrané výroky. Dalším slabým aspektem je skutečnost že prezident v českém politickém systému nedisponuje exekutivními pravomocemi ve vztahu k zahraniční politice.

Knihy Česká zahraniční politika: aktéři, struktura, proces a Aktéři a tvorba české zahraniční politiky mi pomohly v teoretické části při definování vymezení pravomocí

v zahraniční politice jednotlivých aktérů. Pro analytickou část byla přínosná kapitola od Víta Borčanyho, která se v případové studii zaměřovala na zahraniční politiku Miloše Zemana k Ukrajině a Rusku před anexí Krymu až po rok 2016.

Budoucí výzkum by se mohl zaměřit na další prezidentovi výroky v jiných událostech, které by splňovali mnou v úvodu učené aspekty. Miloš Zeman za své působení v prezidentském mandátu vyvolával spoustu kontroverzí nejen v oblasti zahraniční politiky. Jedním z dalších možných témat budoucího výzkumu by mohlo být zaměření na další oblasti politiky. Analýza zahraniční politiky ukázala časté odklony prezidenta od vládních pozic. Tento nesoulad se může promítat do vnitrostátní politiky. Zajímavé by mohlo být komparovat prezidenství s předchůdci Miloše Zemana a jeho následníkem. Komparace přímo a nepřímo zvolených prezidentů umožní ukázat nárůst prezidentovi role v systému vládnutí po zavedení přímé volby prezidenta v České republice. Dále by se mohlo více zaměřit na období úřednické vlády Jiřího Rusnoka, popřípadě menšinové vlády Andreje Babiše. V situaci, kdy vládne úřednická vláda nebo menšinová vláda narůstá role prezidenta. Tato skutečnost platí pro přímo i nepřímo zvolené prezidenty.

Seznam literatury

- Borčany, V. (2016). Prezident jako aktér české zahraniční politiky. In M. Kořan (Ed.), *Aktéři a tvorba české zahraniční politiky* (pp. 55-111). Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Borčany, V., & Dostál, V. (2018). *Agenda pro českou zahraniční politiku 2018*. Asociace pro mezinárodní otázky.
- Brunclík, M., & Kubát, M. (2017). *Kdo vládne Česku?: poloprezidentský režim, přímá volba a pravidla hry*. Barrister & Principal Publishing.
- Dostál, V., & Eberle, J. (Eds.). (2015). *Agenda pro českou zahraniční politiku 2015*. Asociace pro mezinárodní otázky.
- Dostál, V. (Ed.). (2016). *Agenda pro českou zahraniční politiku 2016*. Asociace pro mezinárodní otázky.
- Havlíček, P., & Lebduška, M. (2018). Východní Evropa. In V. Borčany & V. Dostál, *Agenda pro Českou zahraniční politiku 2018* (pp. 39-46). Asociace pro mezinárodní otázky.
- Janebová, P. (2016). Parlament České republiky jako aktér české zahraniční politiky. In M. Kořan (Ed.), *Aktéři a tvorba české zahraniční politiky* (pp. 269-303). Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Kolář, P. (2016). Ústavní a legislativní rámec tvorby české zahraniční politiky. In M. Kořan (Ed.), *Aktéři a tvorba české zahraniční politiky* (pp. 34-54). Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Kořan, M. a kol. (2015). *Česká zahraniční politika v roce 2014*: Praha. Ústav mezinárodních vztahů.
- Kořan, M. a kol. (2016). *Česká zahraniční politika v roce 2015*: Praha Ústav mezinárodních vztahů.
- Kořan, M. a kol. (2017). *Česká zahraniční politika v roce 2016*: Praha Ústav mezinárodních vztahů.
- Kořan, M. (2013). *Česká zahraniční politika*. Masarykova univerzita.

Kořan, M. (Ed.). (2016). *Aktéři a tvorba české zahraniční politiky*. Centrum pro studium demokracie a kultury.

Kořan, M., & Hrabálek, M. (Eds.). (2007). *Česká zahraniční politika: aktéři, struktura, proces*. Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav.

Koudelka, Z. (2011). *Prezident republiky*. Leges.

Müller, D. (2007). Legislativní rámec tvorby české zahraniční politiky. In M. Kořan & M. Hrabálek (Eds.), *Česká zahraniční politika: aktéři, struktura, proces* (pp. 23-30). Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav.

Najšlová, L. (2015). Státy Východního partnerství v české zahraniční politice. In M. Kořan a kol., *Česká zahraniční politika v roce 2014* (pp. 188-210). Ústav mezinárodních vztahů.

Pavlíček, V. (2015). *Ústavní právo a státověda* (2. aktualizované vydání). Leges.

Svoboda, K. (2017). Státy Východního partnerství v české zahraniční politice. In M. Kořan a kol., *Česká zahraniční politika v roce 2016* (pp. 186-203). Ústav mezinárodních vztahů.

Šimíček, V. (Ed.). (2008). *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav.

Tichý, L., & Odinstov, N. (2016). Rusko v české zahraniční politice. In M. Kořan a kol., *Česká zahraniční politika v roce 2015* (pp. 144-171). Ústav mezinárodních vztahů.

Internetové a novinové články

Dvořáková, V. (2017). Prohlášením o Krymu jsem neuznal jeho anexi, řekl Zeman v Plzni. Seznam Zprávy. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/prohlasenim-o-krymu-jsem-neuznal-jeho-anexi-rekl-zeman-v-plzni-38622>

CNN Prima NEWS. (2021). Tajnou zprávu o Vrběticích si Zeman přečetl až po deseti dnech. Nikdo mu o ní neřekl. iPrima.cz. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/tajnou-zpravu-o-vrbeticich-si-zeman-precetl-az-po-deseti-dnech-nikdo-mu-o-ni-nerekl-25673>

ČTK. (2013). Stěhování ambasády v Izraeli? Ano, ale až bude mír, mírní se Zeman. Lidovky.cz. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/stehovani-ambasady-v-izraeli-ano-ale-az-bude-mir-mirni-se-zeman.A131007_140233_In_zahranici_msl

ČTK. (2014a). Kyjev nekoná šťastně, míní Zeman. Zve prezidenta Ukrajiny. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/kyjev-nekona-stastne-mini-zeman-zve-prezidenta-ukrajiny_308760.html

ČTK. (2014b). Zeman pozval Porošenka do Prahy. Novinky.cz. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-zeman-pozval-porosenka-do-prahy-230531>

ČTK. (2014c). Babiš: Druhý sklad ve Vrběticích nevybuchl náhodou. Novinky.cz. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-babis-druhy-sklad-ve-vrbeticich-nevybuchl-nahodou-259819>

ČTK. (2015). Zeman: Je načase začít s ohledáním místa výbuchu ve Vrběticích. E15.cz. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/zeman-je-nacase-zacit-s-ohledanim-mista-vybuchu-ve-vrbeticich-1236528?page=6>

ČTK, iDNES.CZ. (2015). Trefil se do černého, chválí ruský politik Zemana za výroky o Ukrajině. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/zeman-rusko-ukrajina-jacenuk-reakce-tisk.A150105_100239_zahranicni_aha

ČTK, Pospíšilová, E., MF DNES. (2016). Na ruské ambasádě slavili Den vítězství. Dorazili Zeman, Nečas i Klaus. iDNES.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ruska-ambasada-zeman-necas-semelova.A160509_125647_zahranicni_bur

ČTK. (2017a). Nehoráznost a poškození českých zájmů. Politici kritizují Zemana za slova o Krymu. Lidovky.cz. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/sobotka-zemanovy-vyroky-o-krymu-odporuji-politice-cr.A171010_191142_In_domov_sij

ČTK. (2017b). Absolutně nepřijatelné. Kyjev oficiálně odmítl Zemanovy návrhy na řešení krymské krize. Lidovky.cz. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/absolutne-neprijatelne-kyjev-oficialne-odmitl-zemanovy-navrhy-na-reseni-krymske-krize.A171011_101513_In_zahranici_mha

ČTK. (2017c). Kompenzace? Tak ať antiHavel Zeman prodá Putinovi Prahu či Vary, zlobí se Ukrajinci. Lidovky.cz. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/zeman-pobouril-ukrajince-ma-pry-prodat-putinovi-prahu-ci-vary.A171010_161418_In_zahranici_mber

ČTK. (2017d). Babiš nesouhlasí s přesunem české ambasády do Jeruzaléma. Lidovky.cz. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/babis-nesouhlasi-s-presunem-ceske-ambasady-do-jeruzalema.A171208_182842_In_domov_ele

ČTK, iDNES.cz. (2017). Zemanův projev vytočil Ukrajince. Je to ničema a alkoholik, čílí se. iDNES.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/zeman-milos-ukrajina-krym-kompence.A171010_161342_zahranicni_aha

ČTK. (2018a). Zeman na oslavách podpořil přesun ambasády do Jeruzaléma. V plánu je konzulát a České centrum. Lidovky.cz. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/zeman-na-oslavach-podporil-presun-ambasady-do-jeruzalema-v-planu-je-konzulat-a-ceske-centrum.A180425_193144_In_domov_ele

ČTK. (2018b). Prezident Miloš Zeman znovu vyzval k přesunu české ambasády do Jeruzaléma. iROZHLAS. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/milos-zeman-izrael-jeruzalem-ambasada-hamas_1806052351_per

ČTK. (2018c). Zeman jako první český politik promluvil v Knesetu, zasadí se o ambasádu v Jeruzalémě. Novinky.cz. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-blizky-a-stredni-vychod-zeman-jako-prvni-cesky-politik-promluvil-v-knesetu-zasadi-se-o-ambasadu-v-jeruzaleme-40258461>

ČTK. (2018d). Prezident Zeman a izraelský premiér Netanjahu otevřeli v Jeruzalémě Český dům. Lidovky.cz. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/prezident-zeman-a-izraelsky-premier-netanjahu-otevrel-v-jeruzaleme-cesky-dum.A181127_164941_In_domov_ele

ČTK. (2019). Čeští politici pogratulovali Netanjahuovi k vítězství. Zeman věří v pokračování spolupráce s Izraelem. iROZHLAS. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/benjamin-netanjahu-andrej-babis-milos-zeman-jiri-pospisi-vojtech-filip-izrael_1904101855_dok

ČTK. (2020). ‚Velmi symbolický krok.‘ Česká republika v Jeruzalémě otevře pobočku svého velvyslanectví. iROZHLAS. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/jeruzalem-izrael-tomas-petricek-gabi-askenazi-diplomacie-velvyslanectvi-zeman_2012022133_gak

ČTK. (2021a). Mluvčí ruské diplomacie: Moskva od Prahy žádá vysvětlení o činnosti českých tajných služeb v Rusku. iROZHLAS.cz. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/zacharovova-moskva-zada-vysvetleni-o-cinnosti-tajnych-sluzeb_2106022200_btk

ČTK. (2021b). Zeman trvá na více vyšetřovacích verzí Vrbětic. K těm známým ještě přidal, že výbuchy měly zakrýt manko. Lidovky.cz. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/zeman-trva-na-tom-ze-je-vic-vysetrovacich-verzi-vrbetic-zarazeni-na-rusky-seznam-nepratelskych-zemi.A210516_184959_In_domov_sed

ČTK, Lidovky.cz. (2021). Co se stalo ve Vrběticích? Více výbuchů a dva zmařené životy, do 'úklidu' se zapojily až desítky tisíc lidí. Lidovky.cz. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/municni-sklad-ve-vrbeticich-vybuchl-v-roce-2014-precete-si-co-se-tehdy-presne.A210417_205354_In_domov_lihem

ČTK. (2022). Rusko aktualizovalo seznam "nepřátel". USA a Česko doplnila celá EU či Ukrajina. Deník.cz. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/ruska-seznam-nepratelskych-zemi.html

ČT24. (2014a). Krize na Ukrajině: Sobotka volá po diplomacii, Zeman připustil tvrdší sankce. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/krize-na-ukrajine-sobotka-vola-po-diplomacii-zeman-pripustil-tvrdsi-sankce-336562>

ČT24. (2014b). Kyjevu vadí Zemanovy výroky „spojené s uznáním ruské okupace Krymu“. Česká televize. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10122841671-udalosti-komentare/214411000100324/>

ČT24. (2017). Zeman uznal anexi Krymu, pochvalují si Rusové. Porošenko zmínil Sudety. Česká televize. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/zeman-uznal-anexi-krymu-pochvaluji-si-rusove-porosenko-zminil-sudety-89606>

ČT24. (2024). Vrbětice zlomily česko-ruské vztahy, agrese Kremlu je ještě zhoršila. Česká televize. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/vrbetice-zlomily-cesko-ruske-vztahy-agrese-kremlu-je-jeste-zhorsila-347570>

Fiala, A. (2017). OTÁZKY A ODPOVĚDI: Proč země nechtějí mít své ambasády v Jeruzalémě a proč se o to USA snaží. Česká televize. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/otazky-a-odpovedi-proc-zeme-nechteji-mit-sve-ambasady-v-jeruzaleme-a-proc-se-o-to-usa-snazi-87315>

Hosenseidlová, P. (2017). Je to strategie, kvůli které prohrávají všichni, kritizoval Zeman v Radě Evropy protiruské sankce. Česká televize. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/je-to-strategie-kvuli-ktere-prohravaji-vsichni-kritizoval-zeman-v-rade-evropy-protiruske-sankce-90017>

Hošek, J. (2014). Ukrajina čelí ruské agresi, otočil Zeman. Česko nabízí alianci vojáky i vrtulníky. iROZHLAS. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/ukrajina-celi-ruske-agresi-otocil-zeman-cesko-nabizi-alianci-vojaky-i-vrtulniky_201409052051_sbartosova

iDNES.cz, ČTK. (2013). Zeman našťval Palestince. Ambasáda v Jeruzalémě maří mír, tvrdí.

iDNES.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/jeruzalem-ambasada-izrael-palestinci-cesko-zeman.A131004_145655_zahranicni_aha

iDNES.cz, ČTK. (2015). Zeman se v Číně sešel s Putinem, řešili islamisty i protiruské sankce.

iDNES.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/zeman-se-v-cine-sešel-s-putinem.A150903_090208_zahranicni_ert

iDNES.cz. (2021). DOKUMENT: Projev prezidenta Zemana ke kauze Vrbětice. iDNES.cz.

Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zeman-projev-vrbetice-rusko-gru-bis.A210425_104457_domaci_maka

iDNES.cz, ČTK. (2021). Ruská média Zemanův projev zaujal. O agentech ve skladu nejsou

důkazy, píší. iDNES.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/rusko-moskva-municni-sklad-vrbetice-vybuch-milos-zeman-prezident-projev-ruska-media.A210425_130718_zahranicni_dtt

Jadrná, A. (2015). Prezident Zeman podepsal asociační dohodu mezi EU a Ukrajinou.

iROZHLAS. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/prezident-zeman-podepsal-asociacni-dohodu-mezi-eu-a-ukrajinou_201511041720_akottova2

Just, J. (2015). Vladimir Putin pochválil v Kremlu Miloše Zemana i české pivo. Aktuálně.cz. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/vladimir-putin-pochvalil-v-kremlu-milose-zemana-i-ceske-pivo/r~a24c3118f68b11e4ae1b002590604f2e/>

Kabátová, Š. (2016). 'Vražedkyně' Savčenkova? Zeman je nepřítel propagandista Kremlu, reagují politici. Lidovky.cz. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/vrazda-dvou-lidi-rekl-k-savcenkove-zeman-siri-propagandu-kremlu-reaguje-kalousek.A160403_150443_In_domov_sk

Kejlová, T., Bahounková, P. (2017). Trump uznal Jeruzalém jako hlavní město Izraele. Dal pokyn k přesunu ambasády. Česká televize. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/trump-uznal-jeruzalem-jako-hlavni-mesto-izraele-dal-pokyn-k-presunu-ambasady-87106>

Kopecký, J. (2014). Fakta ukazují na proruské separatisty, řekl Zeman o sestřelení letadla. iDNES.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prezident-zeman-zavital-na-jednani-vlady.A140721_123243_domaci_kop

Kopecký, J. (2015). Mohl mluvit i o Ukrajině, vyčetl Zemanovu projevu v OSN Schwarzenberg. iDNES.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/mohl-mluvit-i-o-ukrajine-vycetl-zemanovu-projevu-v-osn-schwarzenberg.A150930_135349_domaci_kop

Kopecký, J. (2021). Byl to dobrý rok, vyvázat se z Green Dealu nelze, oponuje prezidentovi Babiš. iDNES.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/nemuzeme-se-z-green-dealu-vyvazat-babis-v-reakci-na-prezidenta-zemaba.A211226_150924_domaci_kop

Křížová, I. (2022). „Jsem Žid,“ vzkázal Zeman. S izraelským prezidentem Herzogem si dali společné domácí úkoly. Lidovky.cz. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/jsem-zid-prezident-zeman-cesko-izrael-herzog-spolecne-domaci-ukoly.A220711_192217_In_domov_lros

Leinert, O. (2018). Zeman chce stěhovat českou ambasádu v Izraeli, vláda je však opatrná. iDNES.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/zeman-ambasada-izrael-stehovani-tel-aviv-jeruzalem.A181129_093839_zahranicni_jabe

Lidovky.cz, ČTK. (2014). Ukrajina do NATO nepatří, měla by se podřídit Rusku, naznačil Zeman. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/ukrajina-do-nato-nepatri-prohlasil-zeman-v-kazachstanu.A141125_103007_In_zahranici_msl

Magalhães, F. (2021). Zeman mluvil o „afghánském Mnichovu“ a kritizoval Green Deal. Podle vládní koalice šíří fámy. HN.cz. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-67016240-zive-vanocni-poselstvi-prezidenta-republiky>

Novinky, ČTK. (2013). Palestinský velvyslanec: Zeman poškodil vztahy ČR s arabskými zeměmi. Novinky.cz. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-palestinsky-velvyslanec-zeman-poskodil-vztahy-cr-s-arabskymi-zememi-206123>

Novinky. (2017). Za své výroky o anexi Krymu se omlouvat nebudu, vzkázal Zeman. Novinky.cz. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-za-sve-vyroky-o-anexi-krymu-se-omlouvav-nebudu-vzkazal-zeman-40048441>

Novinky. (2021). Babiš: Rusko bylo zapojeno do výbuchu ve Vrbětčích. Novinky.cz. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-tiskova-konference-premiera-babise-a-ministra-zahranici-hamacka-cekame-na-zahajeni-40357359>

Novinky, ČTK. (2021). Zeman ve vánočním poselství šířil dezinformace, zní z vládních stran. Novinky.cz. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-zeman-siril-famy-o-zelene-dohode-tvrdi-zastupci-vladnich-stran-40382189>

Novotná, K., ČTK. (2021). Prezident se přiklonil na stranu Ruska, kritizuje opozice projev k národu. iDNES.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/opozice-vrbetice-reakce-milos-zeman-projev.A210425_111702_domaci_knn

Palata, L., & Bělka, M. (2014). Zeman bagatelizoval krizi na Ukrajině. Zrušme sankce, vyzval rusky. iDNES.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zemanuv-projev-na-rhodosu.A140926_193843_domaci_wlk

Právo, Ovčáček, J. (2013). Zeman: Koalice se 101 podpisy má určitě naději na pokus o sestavení vlády. Novinky.cz. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-zeman-koalice-se-101-podpisy-ma-urcite-nadeji-na-pokus-o-sestaveni-vlady-196729>

Právo, Novinky, ČTK. (2014). Zemanovy výroky ohledně Ukrajiny jsou nepřijatelné, Kyjev si předvolal českého velvyslance. Novinky.cz. Dostupné z:

<https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-zemanovy-vyroky-ohledne-ukrajiny-jsou-neprijatelne-kyjev-si-predvolal-ceskeho-velvyslance-255832>

Právo. (2017). Zemanův nápad s vyplacením Krymu podpořil Okamura a Grospič. Novinky.cz.

Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-zemanuv-napad-s-vyplacenim-krymu-podporil-okamura-a-grospic-40048778>

Rambousková, M. (2013). Zeman v Hradci radil Izraeli, co s Palestinci. Rád čtu o Hitlerovi, přiznal. iDNES.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/milos-zeman-prijel-do-hradce-kralove-na-dny-pro-izrael.A131001_110632_hradec-zpravy_pos

Rambousková, M. (2022). Řešíme důležitější věci, vzkazují politici k „Zemanově“ ambasádě v Jeruzalémě. Seznam Zprávy. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-resime-dulezitejsi-veci-vzkazuji-politici-k-zemanove-ambasade-v-jeruzaleme-221230>

Světnička, L. (2015). Zeman chybí na summitu. „Východní křídlo“ NATO žádá o posily.

iDNES.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/nato/zeman-nebude-na-summitu-vychodniho-kridla-nato.A151103_191649_zpr_nato_inc

Třeček, Č. (2015). Americký velvyslanec rozzlobil Miloše Zemana. Na Hrad má dveře zavřené.

iDNES.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/americky-velvyslanec-schapiro-je-u-zemana-na-cernem-seznamu.A150405_114323_domaci_cen

Zelenka, J. (2015). Zeman otočil. Sankce proti Putinovi nechce, i když Ukrajinu ničí ruská technika. Lidovky.cz. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/aktivita-ruska-na-ukrajine-sili-zeman-ale-po-zprisneni-sankci-nevola.A150126_145133_In_domov_jzl

Zeman, D. (2021). Rosatom se nebude podílet na dostavbě Dukovan, oznámil Havlíček. Česká

televize. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/rosatom-se-nebude-podilet-na-dostavbe-dukovan-oznamil-havlicek-36157>

Tisková zpráva

CVVM. (2015). Hodnocení působení Miloše Zemana v prezidentském úřadě – leden 2015.

Tisková zpráva. Dostupné z:

https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1851/f9/pi150211.pdf

Video

YouTube: OrangeVideoTube. (2014). Zeman: Krym je ztracen, konec konců, nikdy nepatřil

Ukrajně dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=gD45CWuzESk>

Zákon

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Závěrečné práce

Prášilová, I. (2010). Ústavní principy zahraniční politiky v Ústavě ČR. Realizace těchto principů v zahraniční politice ČR [Diplomová práce, Masarykova univerzita, Právnická fakulta].

Dostupné z: <https://theses.cz/id/l8zaj2/>.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá zahraniční politikou prezidenta České republiky v období mandátu Miloše Zemana. Se zavedením přímé volby narůstá legitimita prezidentského úřadu. Tento nárůst legitimacy se může projevat aktivnější rolí prezidenta. Pro analýzu přicházím s výzkumnými otázkami: Respektoval Miloš Zeman jako prezident svými výroky zahraničněpolitickou pozici vlády? Jaké byly reakce mezinárodního společenství na vybrané výroky Miloše Zemana? V teoretické části jsou představeny pravomoci prezidenta a vlády v oblasti zahraniční politiky. Dále je reflektována role prezidenta v parlamentním režimu vládnutí. Analýza se zabývala čtyřmi událostmi, ke kterým se Miloš Zeman vyjadřoval. První událostí byla anexe Krymu Ruskou federací, druhá událost byla výbuch muničních skladů ve Vrběticích, třetí událostí byla Zelená dohoda a čtvrtou událostí byl přesun České ambasády z Tel Avivu do Jeruzaléma. Prezident Zeman býval často velmi nekonzistentní ve svých názorech. Svými výroky se několikrát dostával do střetu s vládou ČR. Miloš Zeman Na druhou stranu ve zkoumaných případech, prezident vždy zůstal pouze u verbálních proklamací. Z analýzy vyplívá, že přímým výkonem svého mandátu se Miloš Zeman ve finále podřídil vládní většině a respektoval pozici prezidenta v parlamentním režimu. Dalším zjištěním bylo, že některými výroky pobouřil zahraniční scénu, ale na druhou stranu nikdy fatálně nepoškodil obraz České republiky na poli mezinárodního společenství.

Klíčová slova: prezident, zahraniční politika, Miloš Zeman, vláda,

Abstract

The bachelor thesis examines the foreign policy of the President of the Czech Republic during the term of Miloš Zeman. With the introduction of direct elections, the legitimacy of the presidential office increases. This increase in legitimacy may manifest itself in a more active role of the president. For analysis, I propose research questions: Did Miloš Zeman, as president, respect the foreign policy position of the government with his statements? What were the reactions of the international community to selected statements by Miloš Zeman? The theoretical part introduces the powers of the president and the government in the field of foreign policy. Furthermore, the role of the president in the parliamentary regime of governance is reflected upon. The analysis focused on four events to which Miloš Zeman expressed himself. The first event was the annexation of Crimea by the Russian Federation, the second event was the explosion of ammunition depots in Vrbětice, the third event was the Green Deal, and the fourth event was the relocation of the Czech Embassy from Tel Aviv to Jerusalem. President Zeman was often inconsistent in his views. With his statements, he clashed with the Czech government several times. However, in the cases studied, the president always remained only with verbal proclamations. The analysis suggests that Miloš Zeman ultimately complied with the government majority and respected the position of the president in the parliamentary regime through direct exercise of his mandate. Another finding was that some of his statements outraged the international scene, but on the other hand, he never fatally damaged the image of the Czech Republic in the international community.

Keywords: president, foreign policy, Miloš Zeman, government